

Veileder om sanksjoner som svar på Russlands militære aggresjon mot Ukraina

Artikkel | Sist oppdatert: 03.10.2024

Som en reaksjon på Russlands folkerettsstridige angrep på Ukraina, har EU innført omfattende sanksjoner som Norge har sluttet opp om.

Norge har sluttet opp om alle EUs sanksjonspakker mot Russland, med noen få unntak og nasjonale tilpasninger. Den 2. oktober 2024 innførte Norge ytterligere sanksjoner mot Russland. Den nye runden med sanksjoner samsvarer med tiltakene i EUs fjortende sanksjonspakke. Mer informasjon om de nye sanksjonene finnes her: [Nye sanksjoner mot Russland innført i norsk rett](#). Sanksjonene er innført i norsk rett i forskrift 15. august 2014 nr. 1076 om restriktive tiltak vedrørende handlinger som undergraver eller truer Ukrainas territoriale integritet, suverenitet, uavhengighet og stabilitet (sanksjonsforskriften).

Veilederen vil oppdateres fortløpende.

Målet med de historisk omfattende sanksjonene er å redusere Russlands evne til å finansiere den folkerettsstridige krigen i Ukraina. Sanksjonene blir stadig strengere og mulighetene for å drive handel med Russland er sterkt innsnevret.

1. Hvor kan næringslivet få svar på spørsmål om sanksjonene?

Alle i Norge har en selvstendig plikt til å overholde de til enhver tid gjeldende sanksjoner. Utenriksdepartementet ber derfor alle om å sette seg godt inn i regelverket, blant annet hvilke forbud som gjelder, hvilke leveranser som krever forhåndstillatelse av Utenriksdepartementet før eksport og hvilke utenlandske aktører det ikke er tillatt å handle med.

Mange i norsk næringsliv har spørsmål om hvilke konsekvenser sanksjonene mot Russland får for deres bedrift. UD vil ikke kunne gi konkret juridisk rådgivning. Vi forventer at alle gjør egne vurderinger knyttet til regelverket og søker eksternt juridisk bistand ved behov.

Utenriksdepartementets servicetelefon er avviklet. Næringslivet kan fortsatt sende inn spørsmål til sanksjoner@mfa.no dersom det er tvil om hvordan regelverket skal tolkes. Ved henvendelser til Utenriksdepartementet må det legges ved en egen vurdering hvor det fremgår hvilke vurderinger man selv har foretatt.

Gjelder henvendelsen din en konkret eksport som du ønsker å gjennomføre til Russland, må saken sendes inn på vanlig måte til Utenriksdepartementets seksjon for eksportkontroll [via E-lisens](#). I henvendelsen er det viktig at du oppgir informasjon om hvilken vare, teknologi eller tjeneste du ønsker å eksportere, og hvem som er mottaker på russisk side. Henvendelser om import rettes til sanksjoner@mfa.no.

Generelt må alle norske aktører som handler med Russland vurdere følgende hovedspørsmål:

- Er mitt produkt/min tjeneste rammet direkte av de spesifikke tiltakene i [forskriften](#)?
- Involverer kontraktsforholdet en person eller juridisk enhet som er underlagt økonomiske frystiltak og/eller reiserestriksjoner (listeført), eller noen som er [eid eller kontrollert av en](#)

[listeført](#)? Involverer kontraktsforholdet en person eller juridisk enhet som er omfattet av andre bestemmelser i forskriften?

- Har jeg undersøkt med min bank om [transaksjonen](#) lar seg gjennomføre i praksis?

EU-kommisjonen legger fortløpende ut en rekke spørsmål og svar på nettsiden [Sanctions adopted following Russia's military aggression against Ukraine](#). Selv om det ved tolkningen av sanksjonsregelverket må tas utgangspunkt i ordlyden i den norske forskriften, er EUs spørsmål og svar relevante tolkningsmomenter som bidrar i forståelsen av de restriktive tiltakene. Norge har i stor grad gjennomført identiske tiltak som EU, og det søkes å oppnå sammenfallende tolkningsresultater for å sikre et harmonisert sanksjonsregelverk. Vi anbefaler at du leser der, samt nedenstående informasjon, før du eventuelt kontakter Utenriksdepartementet.

Vi gjør oppmerksom på at Utenriksdepartementet arkiverer e-post i vår saksbehandling. Departementet er underlagt offentlighetsloven. Det betyr at alle kan kreve innsyn i saksdokument hvis ikke annet følger av lov eller forskrift. [Justisdepartementets veileder har nærmere opplysninger om unntaksreglene](#).

På bakgrunn av dette anbefaler vi å utelate sensitiv informasjon i e-post til sanksjoner@mfa.no.

Eksportsaker som inneholder sensitiv informasjon bør sendes inn via Utenriksdepartementets søknadsportal [E-lisens](#). Utenriksdepartementet har lovfestet taushetsplikt om all informasjon som sendes departementet i medhold av [lov om kontroll med eksport av strategiske varer, tjenester og teknologi m.v.](#)

2. Hvilke sanksjoner gjelder for Russland?

2.1 Hvor kan man finne en oversikt over de nye sanksjonene?

En oversikt over EUs restriktive tiltak som følge av Russlands invasjon av Ukraina finnes på nettsiden [EU restrictive measures against Russia over Ukraine \(since 2014\)](#). Tiltakene er hovedsakelig gjennomført i norsk rett i forskrift av 15. august 2014 om restriktive tiltak vedrørende handlinger som undergraver eller truer Ukrainas territoriale integritet, suverenitet, uavhengighet og stabilitet, og [finnes på Lovdatas nettsider](#). Enkelte elementer gjennomføres gjennom eksportkontrollregelverket, se nettsidene om [Eksportkontroll på regjeringen.no](#).

Videre vil reiserestriksjoner mot listeførte gjennomføres med hjemmel i utlendingsregelverket, se [generell instruks til Utlendingsdirektoratet](#). På Svalbard gjennomføres reiserestriksjoner med grunnlag i forskrift 3. februar 1995 nr. 96 om bortvisning og utvisning av personer fra Svalbard, som er hjemlet i Svalbardloven.

2.2 Videreføres tidligere innførte restriktive tiltak mot Russland?

Alle eksisterende tiltak mot Russland innført etter 2014 videreføres. Norge gjennomfører våpenembargo mot Russland. Dette innebærer at det ikke er tillatt å eksportere varer og teknologi oppført i vedlegg I til eksportkontrollforskriften (forsvarsmateriell) til Russland.

2.3 Har Norge innført de samme sanksjonene mot Russland som EU?

Norge har sluttet opp om og gjennomført i norsk rett alle restriktive tiltak mot Russland vedtatt av EU, unntatt tiltakene knyttet til medier som bl.a. Sputnik og Russia Today. Det er i tillegg gjort tilpasninger av enkelte sanksjoner, blant annet havneforbudet.

2.4 Hva inneholder de tiltakene fra EU som hittil er gjennomført i norsk rett?

Tiltakene er svært omfattende og omfatter alle sektorer som er av økonomisk betydning for Russlands evne til å finansiere sin krigføring mot Ukraina. Tiltakene er særlig rettet mot finanssektoren, energisektoren og transportsektoren. De inneholder en rekke bestemmelser om eksportkontroll, herunder forbud mot eksport og import av en rekke varer, teknologier og tjenester til og fra Russland og til bruk i Russland, samt restriksjoner knyttet til ulovlig okkuperte områder i Ukraina. Et stort antall personer og enheter er listeført (se om listeføring lenger ned). Frys av penger og formuesgoder tilhørende Putin og Lavrov er inkludert.

Sanksjonene inkluderer følgende sentrale punkter:

2.4.1 Eksportkontroll

Merk at energisektoren og transportsektoren rammes, i tillegg til spesifikke varer og tjenester, som f.eks. militært utstyr og flerbruksteknologi:

- Forbud mot handel og investeringer til og fra de ikke-regjeringskontrollerte delene av Luhansk, Donetsk, Kherson og Zaporizjzja.
- Forbud mot eksport av forsvarsmateriell i [vedlegg I](#) («liste I») [til eksportkontrollforskriften](#).
- Forbud mot eksport av skytevåpen samt deler, vesentlige komponenter og ammunisjon til skytevåpen, som oppført i vedlegg I i forordning (EU) nr. 258/2012.
- Forbud mot eksport av flerbruksvarer og teknologi oppført i [vedlegg II](#) («liste II») [til eksportkontrollforskriften](#).
- Forbud mot eksport av visse produkter til bruk i oljeindustrien, oppført i [forskriftens vedlegg IV](#).
- Forbud mot eksport av varer som kan bidra til å styrke Russlands militære og teknologiske kapasiteter oppført i [forskriftens vedlegg IX](#). Omfatter et bredt utvalg av elektronikk, datamaskiner, telekom, informasjonssikkerhet (krypto), sensorer og lasere, navigasjon og avionikk, visse kjemikalier, samt varer for marint bruk og luftfart.
- Forbud mot eksport av varer, teknologi og tjenester for bruk i oljeraffinering oppført i [forskriftens vedlegg XI](#).
- Forbud mot eksport av varer og teknologi til bruk i luftfarts- og romindustrien, samt forbud mot vedlikehold og relaterte tjenester oppført i [forskriftens vedlegg XII](#).
- Forbud mot eksport av varer og teknologi knyttet til maritim navigasjon oppført i [forskriftens vedlegg XVI](#).
- Forbud mot eksport av varer som kan bidra til å forbedre russisk industriell kapasitet oppført i forskriftens [vedlegg XXIII](#).
- Forbud mot eksport av tankskip for transport av råolje eller petroleumsprodukter som er oppført i forskriftens [vedlegg XXV](#) og hører inn under KN-kode ex 890120.

Les mer om innstrammingene innenfor eksportkontroll på [Eksport av varer, teknologi og tjenester til Russland](#).

[Forskriftens vedlegg IX](#) inneholder en lang liste over varer og teknologi som omtalt i forskriften § 16a første ledd og § 16b første ledd. Vedlegget tilsvarer vedlegg i EUs rettsakter. De er dessverre

litt vanskelig tilgjengelig med tanke på blant annet tollkoder. EU har derfor i ettertid lagd en indikativ tabell med 8-sifrede CN-koder. [Dokumentet finner du her](#).

Se også nettsidene til toll.no og [tolltariffen](#) for veiledning om hvilke varer og produkter som er omfattet av de ulike tolltariffkodene.

De omfattende sanksjonene mot Russland innebærer at alle eksportører bør kontakte sin bank i forkant av leveranser til Russland for å sikre at betaling kan gjennomføres.

Alle norske aktører må sette seg godt inn i regelverket, herunder hvilke forbud som gjelder, hvilke leveranser som krever tillatelse av UD før eksport eller import og hvilke utenlandske aktører det ikke er tillatt å handle med. Det må forventes ytterligere tilstramminger av regelverket på kort varsel og økt fokus på forsøk på omgåelse. Det forventes at alle gjøre egne vurderinger knyttet til regelverket og søker ekstern juridisk bistand ved behov.

2.4.2 Finansielle tiltak (ikke uttømmende liste)

- Forbud mot direkte eller indirekte handel med, eller investeringer i, finansielle instrumenter utstedt av Russland eller den russiske sentralbanken, samt forbud mot finansiering av russisk statsgjeld. Tiltak som begrenser tilførsel av ny kapital til Russland og som begrenser kapitalbevegelser.
- Forbud mot transaksjoner som gjelder forvaltningen av Russlands sentralbanks reserver og eiendeler.
- Forbud mot transaksjoner med nærmere angitte russiske statseide selskap. Forbud mot å inneha stillinger i styrende organer i nærmere angitte statseide selskaper.
- Forbud mot å yte kredittvurderingstjenester m.m. til russiske personer og enheter
- Forbud mot å investere, delta eller på annen måte medvirke i prosjekter som samfinansieres av det russiske fondet for direkteinvesteringer.
- Forbud mot å yte spesialiserte finansielle formidlingstjenester som brukes til å utveksle finansielle data med visse russiske banker. Forbud mot å yte spesialiserte finansielle formidlingstjenester som brukes til å utveksle finansielle data med visse russiske banker. Dette omfatter Swift.
- Forbud mot å selge, levere, overføre eller eksportere pengesedler i Euro, annen offisiell valuta i EUs medlemsland og norske kroner, til Russland eller til fysiske og juridiske personer, i Russland, herunder Russlands regjering og Russlands sentralbank, eller til bruk i Russland.
- Forbud mot å motta visse innskudd og ytelse av tjenester for kryptoeiendeler.
- Forbud mot offentlig finansiering eller finansiell bistand til handel med eller investeringer i Russland.
- Forbud mot tildeling av offentlige kontrakter.
- Forbud mot visse investeringer i bergverkssektoren (§ 17a).

2.4.3 Jern- og stålsektoren

- Importforbud knyttet til en rekke produkter. Se § 17e.

- Forbud mot kjøp, transport av og tjenesteyting knyttet til en rekke varer.

2.4.4 Energisektoren

- Restriksjoner knyttet blant annet til nye investeringer i den russiske energisektoren, samt eksportrestriksjoner på utstyr, teknologi og tjenester for energiindustrien (med enkelte unntak).
- Forbud mot import mv. av kull og annen fast fossilt brensel, råolje og petroleumsprodukter, dersom de har sin opprinnelse i Russland eller eksporteres fra Russland, se hhv. § 17g og vedlegg XXI og § 17j og vedlegg XXV.
- Forbud mot kjøp, import og overføring av råolje og petroleumsprodukter til Norge, dersom de har sin opprinnelse i Russland eller eksporteres fra Russland, samt å yte faglig bistand mv. knyttet til dette, se § 17j og vedlegg XXV.
- Forbud mot å handle med, formidle eller transportere til tredjeland råolje eller petroleumsprodukter som har opprinnelse i Russland eller har blitt eksportert fra Russland, se § 17k fjerde ledd.
- Forbud mot å yte faglig bistand, formidlingstjenester, finansiering eller finansiell bistand knytte til handel med, formidling eller transport til tredjeland av råolje eller petroleumsprodukter som har opprinnelige i Russland eller har blitt eksportert fra Russland, se § 17k og vedlegg XXV. Slik tjenesteytelse er likevel tillatt for olje eller petroleumsprodukter kjøpt under pristaket i vedlegg XXVIII. Hvilke aktsomhetskrav som stilles, beror på den enkelte aktørs rolle i det aktuelle salget og tilgang til informasjon om oljeprisen. Aktørene bør vurdere om kontrakter må oppdateres for å oppfylle aktsomhetskravet. EU har utarbeidet en [veiledning](#) om pristaket.

2.4.5 Transportsektor

- Forbud i § 19 mot å lande på, ta av fra eller fly over Norges territorium for luftfartøy som opereres av russiske flyselskaper, er russiskregistrerte eller eies, leies eller på annen måte kontrolleres av russiske personer. «Luftfartøy» omfatter både bemannede og ubemannede luftfartøy.
- Forbud mot å gi adgang til havn for blant annet russiskregistrerte fartøy til havner på Fastlands-Norge.
- Forbud i § 19b mot godstransport på vei for transportforetak etablert i Russland og med tilhengere registrert i Russland. Persontransport er ikke omfattet. Forbudet er også gjennomført for belarusiske transportforetak.

2.4.6 Øvrige importrestriksjoner

- Forbud mot import mv. av diamanter og produkter som inneholder diamanter
Forbud mot import av varer som genererer betydelige inntekter for Russland, se § 17g og vedlegg XXI. Varelisten utvides stadig.
Forbud mot import av gull, se § 17l.
I §§ 17g og 17h åpnes det for overføring av visse varer til tredjeland, av hensyn til global mat- og energisikkerhet. EU har åpnet for det samme gjennom sin [FAQ](#).
I §§ 17g og 17h er det også presisert at overføring og kjøp av listeførte varer internt i Norge er tillatt. Det samme gjelder kjøp, import og overføring av listeførte varer fra EU til Norge.

2.4.7 Forbud mot tjenesteytelse

- I § 19c er det forbud mot å yte tjenester innenfor regnskapsføring, revisjon, herunder lovfestet revisjon, bokføring eller skatterådgivning, forretnings- og ledelsesrådgivning, PR-tjenester, arkitekt- og ingeniørtjenester, juridiske rådgivningstjenester, IT-konsulenttjenester, utføring av markedsundersøkelser og meningsmålinger, tekniske tester og analysetjenester samt markedsføringstjenester, til Russlands regjering eller juridiske personer etablert i Russland.
- Det er en rekke unntak fra denne hovedregelen, bl.a. tjenester som er strengt nødvendige for å utøve retten til forsvar i rettslige prosesser og retten til et effektivt rettsmiddel.

2.4.8 Listeføringer

- En lang rekke fysiske personer og enheter/selskaper er listeført, inkludert personer i det russiske regimet, samt en rekke andre individer/enheter som omfatter russiske banker, media og næringsliv, russiske oligarker, samt personer med tilknytning til det russiske regimet og militæret, inkludert økonomiske frystiltak rettet mot president Putin og utenriksminister Lavrov.

(Se flere spørsmål nedenfor knyttet til [listeføringer](#))

3. Om ikrafttredelse, overgangsbestemmelser og unntak

3.1 Når trer reglene i kraft i Norge? Finnes det overgangsbestemmelser?

Enkelte av forskriftsbestemmelsene inneholder overgangsordninger for å gi berørte aktører tid til å innrette seg etter de nye sanksjonene. Norge innfører tilsvarende overgangsordninger i den norske forskriften som de gitt av EU, men med forskyvning av datoer som tar hensyn til at den norske forskriften ble endret etter at EUs vedtak trådte i kraft. I enkelte bestemmelser har Norge valgt samme sluttdato for overgangsordningene som EU.

Fristene for de ulike overgangsordningene varierer. Dette henger sammen med EUs regler og system. Den norske sanksjonspakken er basert på en samling av flere EU-vedtak som har ulike bestemmelser knyttet til utgangspunktet for og lengden på overgangsperiodene. Det er overgangsperiodene til enhver tid oppgitt i forskriften som gjelder. Det kan også komme nye tiltak eller listeføring av varer uten overgangsperioder.

Se i tillegg [egget punkt nedenfor](#) under spørsmålet om betaling av forfalte beløp kan gjennomføres, for mer informasjon om overføringer til frosne konti for kontrakter inngått før en fysisk eller juridisk person ble listeført, jf. § 7 i forskriften.

3.2 Finnes det unntaksbestemmelser?

Enkelte forbud, restriksjoner og påbud i forskriften har unntaksbestemmelser. Noen unntak gjelder automatisk, mens andre krever at Utenriksdepartementet gir en særskilt tillatelse. I særskilte tilfeller kan Utenriksdepartementet også gi dispensasjon, men terskelen for å få dispensasjon er høy. Man må undersøke de enkelte bestemmelsene i forskriften for nærmere detaljer.

Der forskriften viser til at tillatelse til eksport kan gis av Utenriksdepartementet, må man sende inn henvendelse om dette via departementets søknadsportal [E-lisens](#). Søknader som ikke gjelder eksport, inkludert søknader om tillatelse til havneanløp eller veitransport skal sendes til sanksjoner@mfa.no.

3.3 Vil det komme flere sanksjoner?

Sanksjonene som er vedtatt så langt er svært omfattende. EU har signalisert at de fortløpende vurderer om tiltakene som er gjennomført har ønskelig effekt, eller om det er behov for ytterligere tiltak. Norge vil vurdere tilslutning til alle tiltak som vedtas av EU. Både EU, USA og våre andre allierte følger utviklingen i situasjonen tett. Norge vil på vanlig måte få invitasjon til å slutte opp om EUs tiltak.

I tillegg har EU vedtatt [omfattende sanksjoner mot Belarus](#). Disse er også gjennomført i norsk rett.

Utenriksdepartementet påpeker at sanksjonene mot det russiske regimet og dets støttespillere blir stadig mer omfattende, og understreker at fortsatt handel med Russland i en tid hvor handlingsrommet innsnevres innebærer en risiko som næringsaktørene selv må ta ansvar for.

Endringer i sanksjonene vil bli annonsert på [regjeringen.no](#).

3.4 Har Norge innført forbud mot å kringkaste innhold fra regimekontrollerte medier slik som Russia Today (RT) og Sputnik?

Forbudene vedtatt av EU rettet mot regimekontrollerte medier er ikke med i sanksjonspakkene som er blitt innført i norsk rett. Grunnloven § 100 har et særskilt sterkt vern av ytringsfriheten, blant annet ved et forbud mot forhåndssensur. Regjeringen har på denne bakgrunn besluttet å ikke følge opp EUs sanksjoner på dette ene punktet.

4. Om listeførte og økonomiske frystiltak

4.1 Hva innebærer det at en person/enhet er listeført?

Det vil si at personen/enheten underlegges økonomiske frystiltak og/eller reiserestriksjoner.

[Forskriften § 3](#) har bestemmelser om økonomiske frystiltak. Det innebærer:

- Frys av penger og formuesgoder som tilhører, innehas eller kontrolleres av listeførte personer eller enheter.
- Forbud mot å stille til rådighet penger eller formuesgoder, verken direkte eller indirekte, eller la slike være til fordel for listeførte personer eller enheter. I praksis vil dette kunne innebære at det er forbudt å handle med listeførte enheter og personer. Forbudet kan også omfatte levering av tjenester.

Med å fryse midler menes å hindre noen i å råde faktisk eller rettslig over midlene. Typiske eksempler på dette er å sperre tilgangen til en bankkonto, forvaltede midler eller ikke å foreta eller gjennomføre en betalingsoverføring. Det kan eksempelvis også innebære begrensninger på listeførtes adgang til å utøve stemmerettigheter knyttet til aksjer.

Det er visse unntak i forskriften. Utenriksdepartementet kan eksempelvis gi tillatelse til at listeførte får tilgang til økonomiske ressurser (penger, varer mm) når det anses nødvendig for å dekke listeførtes grunnleggende personlige behov. [Se forskriften §§ 4 – 6 om unntak](#).

Reiserestriksjoner innebærer at personen nektes transitt gjennom og innreise til Norge. (Se eget spørsmål og svar om reiserestriksjoner)

4.2 Hvor kan man finne ut hvem som er listeført og underlagt finansielle sanksjoner?

EUs konsoliderte liste over personer og enheter underlagt sanksjoner er tilgjengelig på nettsiden [Consolidated list of persons, groups and entities subject to EU financial sanctions](#). Lenken går til en nettside som driftes av EU. De som er listeført som følge av Ukraina-konflikten er merket med landkode («programme») UKR (Ukraina).

De som er listeført under landkoden «UKR» i EU er også listeført i Norge, jf. vedlegg I til forskriften. For å finne listeførte under denne forskriften på EUs konsoliderte liste, bruk søkefunksjonen (Ctrl+F) og søk på landkoden «UKR».

I tillegg er en rekke individer og enheter listeført under andre sanksjonsregimer, eksempelvis Belarus. Listeførte under det regimet finner du ved å søke på landkode («programme») «BLR». Liste over alle gjeldende sanksjoner i norsk rett finner du på nettsiden [Sanksjoner \(regjeringen.no\)](#). Hver enkelt forskrift har en henvisning til hvor man kan finne hvem som er listeført under det regimet.

Forskrift om restriktive tiltak vedrørende handlinger som undergraver eller truer Ukrainas territorielle integritet, suverenitet, uavhengighet og stabilitet har i tillegg enkelte vedlegg med selskaper og enheter som er underlagt andre sanksjoner enn frystiltak, se vedlegg V-VIII, XIII-XV og XIX. Alle må lese bestemmelsene i forskriften og tilhørende vedlegg for å sjekke hvilke restriksjoner og listeføringer som gjelder på de ulike områdene.

Det er ingen personer, grupper eller enheter som kun er sanksjonert av Norge.

4.3 Hvor mye må jeg kontrollere rundt personer, selskaper, leverandører, kunder mm?

Det er ditt ansvar å sjekke om de du har eller har tenkt å inngå avtaler med er listeført. Du må også ha oversikt over eventuelle mellomledd og hvem sluttbrukeren er, og sjekke om de står på listene. Dette kjenner mange fra før via stikkordene [«know your customer»](#) eller at man foretar «due diligence»/aktsomhetskontroll.

Du må også sjekke om noen av mellomleddene eller motparten er eid eller kontrollert av en listeført person eller enhet ([se eget spørsmål og svar om «begrepene «eie» og «kontrollere»](#)). Hvis svaret er ja, vil forbudet mot å tilgjengeliggjøre penger eller formuesgoder for listeførte gjelde, uavhengig av om mellomleddene eller sluttbrukerne er i Russland, EU eller på annen måte utenfor EU.

Nå som et stort antall aktører er listeført, øker risikoen for kontakt med listeførte.

4.4 Særlig om aktsomhetskravet: Gjennomføring av «due diligence»/aktsomhetskontroll for å unngå brudd på sanksjonsregelverket

4.4.1 Hvilke generelle krav stilles til norske selskaper til etterlevelse av sanksjonsregelverket?

Sanksjonsregelverket gjelder i prinsippet for enhver fysisk og juridisk person i Norge eller som er underlagt norsk jurisdiksjon. Det følger av sanksjonsloven at den som overtrer bestemmelsene i sanksjonsregelverket, kan straffes med bøter eller fengsel. Både forsettlig og *uaktsomme* overtredelser er straffbare (se [Ukrainaforskrift § 22](#) jf [sanksjonsloven § 4](#)). Det vil si at enhver plikter – som et minimum – å utøve behørig aktsomhet i etterlevelsen av sanksjonsregelverket.

4.4.2 Hvilke standarder for behørig aktsomhet («due diligence») må norske aktører oppfylle for å etterkomme kravet om å fryse aktiva og overholde forbudet mot å gjøre ressurser tilgjengelige for listeførte personer og enheter?

Det gjeldende sanksjonsregelverket pålegger alle norske aktører en forpliktelse til å sikre overholdelse av forbudet mot å gjøre penger og formuesgoder direkte eller indirekte tilgjengelig for listeførte personer eller selskaper ([se Ukrainaforskrift § 3](#)). Enhver aktør plikter i denne sammenheng å utøve behørig aktsomhet – «due diligence» – for å påse etterlevelse av forbudet.

Oppfyllelse av denne plikten vil bero på en alminnelig aktsomhetsvurdering og om det foreligger et avvik fra forsvarlig handlemåte. Det vil si om aktøren kunne og burde handlet annerledes. Det historisk omfattende sanksjonsregelverket gjør at det må stilles særskilte krav til aktsomhet. Det nærmere innholdet i aktsomhetskravet er ikke nærmere spesifisert i sanksjonsregelverket og må vurderes konkret for den enkelte virksomhet. Den enkelte aktør må gjennomføre en hensiktsmessig aktsomhetskontroll som er tilpasset virksomhetens særtrekk og konkrete risikoeksponering. Det forventes at enhver aktør gjør rimelige anstrengelser for å kartlegge og begrense risiko assosiert med virksomheten.

Det er opp til enhver aktør å utarbeide, innføre og jevnlig oppdatere retningslinjer for overholdelse av sanksjonene, som gjenspeiler den enkelte aktørs forretningsmodell, geografiske virkeområde, særtrekk og tilknyttet risikoeksponering med hensyn til kunder, ansatte og virksomheten for øvrig.

4.4.3 Hva anbefaler norske myndigheter når det gjelder kravet til norske aktører om å utvise behørig aktsomhet i etterlevelsen av sanksjonsregelverket?

Norge har lagt seg på samme linje som EU og anbefaler en konkret og risikobasert aktsomhetskontroll. Aktsomhetskontrollen bør bl.a. bestå i en konkret risikovurdering av virksomheten, en kontroll på flere nivåer i foretaket samt løpende tilsyn og overvåking. Formålet bak aktsomhetskontrollen vil være å kartlegge og vurdere faktiske og potensielle risikofaktorer for etterlevelse av sanksjonsregelverket forbundet med virksomheten, dens produkter eller leverandørkjeder og forretningspartnere.

Kompleksiteten på aktsomhetskontrollen vil variere ut fra virksomhetens karakter, og må stå i forhold til virksomhetens størrelse, art, konteksten virksomheten finner sted innenfor og sannsynligheten for samhandling med aktører som rammes av sanksjonsregelverket. Det er likevel en klar forventning at virksomhetene iverksetter egnede og rimelige tiltak for å stanse, forebygge eller begrense risikoen for brudd på sanksjonsregelverket.

Aktsomhetskontroll kan typisk bestå av en undersøkelse av mottakere av penger eller formuesgoder opp mot sanksjonslistene i regelverket og et søk etter relevant informasjon om kontraktsmotparten på internett. Sistnevnte vil si at en foretar et søk på internett og i nyhetene for øvrig, for å avdekke om en kontraktsmotpart som ikke er direkte listeført – og dermed ikke kommer opp som treff ved søk i sanksjonslistene – i realiteten kontrolleres av en listeført person (f.eks. nyhetssaker i lokalpressen som viser at et foretak er kontrollert av en forretningsaktør fra Russland eller Belarus). En aktsomhetskontroll kan også etter omstendighetene innebære at det stilles til krav kontraktsmotparten om å dokumentere reelle eierforhold mv.. Se for øvrig spørsmål 5 under.

Dersom aktøren er kjent med andre foretak som handler med den aktuelle kontraktsmotparten, kan det også være grunn til å forhøre seg om deres erfaringer og vurderinger. Det påpekes likevel

at den enkelte aktør har en selvstendig plikt til å utøve behørig aktsomhet i etterlevelsen av sanksjonsregelverket.

For å sikre etterlevelse og etterprøvbarhet, anbefales det at den enkelte virksomhet utformer en kontrollplan. En slik plan vil forankre virksomhetens egne krav til gjennomføringen av aktsomhetskontrollen samt ansvaret for gjennomføring, i virksomhetens retningslinjer. Kompleksiteten på en kontrollplan vil avhenge av virksomhetens karakter, men det kan være fordelaktig å identifisere enkelte kontrollpunkter i virksomheten/verdikjeden, som er gjenstand for særskilt kontroll.

4.4.4 Det er nå økt risiko for at eksportforbud omgås via stater som ikke har sluttet seg til tiltakene fra EU og partnerstatene. Hva gjør EU-kommisjonen og Norge for å sikre at sanksjonene ikke omgås på denne måten?

I artikkel 12 i rådsforordning (EU) nr. 833/2014 fastsettes det et forbud mot forsettlig å delta i virksomhet som har som formål eller virkning å omgå forbudene i forordningen. Tilsvarende forbud følger av Ukrainaforskriften § 20. Forbudet omfatter bl.a. det å opptre som stedfortreder for fysiske eller juridiske personer omtalt i forbudene eller å opptre til deres fordel ved å benytte ev. unntak fra sanksjonsregelverket.

Det er i første rekke nasjonale håndhevingsmyndigheter som må sørge for at disse bestemmelsene håndheves, og alle tips eller opplysninger om mulige omgåelser bør bringes videre til enten Utenriksdepartementet eller politimyndigheter.

I tillegg har Kommisjonen nylig lansert et varslingsverktøy for EU-sanksjoner, som skal legge til rette for rapportering av mulige brudd på sanksjoner, inkludert omgåelser. Verktøyet finnes her: https://ec.europa.eu/info/sanctions_en#whistleblower

4.4.5 Vil norske myndigheter gi veiledning i hva som anses som rimelige anstrengelser fra et selskaps side for å identifisere sanksjonerte parter i en selskapsstruktur?

Det kan være svært vanskelig for aktører å identifisere eiere av selskaper eller formuesgoder for å undersøke om disse er underlagt sanksjoner. Dette gjelder særlig russiske selskaper eller midler, ettersom eierskap ofte skjules i holdingselskaper som igjen er eid av andre holdingselskaper osv.

Norske myndigheter har lagt seg på samme linje hva gjelder veiledning til private aktører som EU og EUs medlemsland.

Å vurdere eierskapet hos en forretningsmotpart er en del av aktsomhetsplikten og kravet til å utføre en konkret risikokontroll. Det finnes ingen standardmodeller for behørig aktsomhetskontroll som dekker alle eventualiteter. Kompleksiteten av aktsomhetskontrollen vil være avhengig av, og må tilpasses i henhold til, virksomhetenes særtrekk og konkrete risikoeksponering.

Det er opp til bedriften selv å utarbeide, innføre og jevnlig oppdatere retningslinjer for overholdelse av sanksjonene (kontrollplan), som gjenspeiler den enkelte aktørs forretningsmodell, geografiske og sektorielle virkeområde og konkrete risikoeksponering. En kontrollplan kan bidra til å oppdage transaksjoner som utløser røde flagg, og som dermed kan være et tegn på et forsøk på omgåelse av sanksjonsregelverket. Se for øvrig spørsmål 3 over.

4.4.6 Er norske finansinstitusjoner pålagt å undersøke sine åpne transaksjoner for mulige brudd på handelsrestriksjonene i Norge? Hvordan skal i så fall denne undersøkelsen organiseres operasjonelt?

Kravet til overholdelse av sanksjoner knyttet til handel (f.eks. eksport av flerbruksvarer, oljeutvinningsutstyr, høyteknologiske varer samt teknologi) er ikke begrenset til banker som behandler betalinger knyttet til eksporten. Selskapene som initierer slik handel, som eksportører, importører, meglere osv., har også et ansvar for etterlevelse. Banker kan skreddersy sine retningslinjer ved å identifisere spesifikke risikoer i tilknytning til visse transaksjoner, geografiske områder eller berørte parter. En slik tilpasning vil dermed være mer risikobasert enn systematisk.

4.4.7 Eksempler på tiltak og kontrollspørsmål som kan være del av en aktsomhetskontroll (ikke uttømmende og må tilpasses den enkelte bedrift)

- Har det blitt foretatt en **vurdering av sanksjonsrisikoen** i virksomheten? Hvis ja, kan det være lurt å utarbeide en skriftlig risikovurdering som angir hvordan virksomheten har vurdert sanksjonsrisikoen innen xx-industrien/markedet gitt dagens situasjon.
- For **virksomheter som driver med eksport** av varer eller tjenester kan dette for eksempel innebære at det foretas en vurdering av hvilke varer og tjenester som virksomheten har solgt med sluttbruk eller tilknytning til Russland, Belarus eller Ukraina siste 12 måneder. Det bør også foretas en vurdering av sine kommersielle motparter og geografisk virkeområde for opprinnelsen til råvarer, innsatsfaktorer, varer eller tjenester.
- For **virksomheter som driver med import** av varer eller tjenester kan dette for eksempel innebære at det foretas en vurdering av hvilke varer og tjenester virksomheten har kjøpt med opprinnelse eller tilknytning til Russland, Belarus eller Ukraina siste 12 måneder. Det bør også foretas en vurdering av sine kommersielle motparter og geografisk område for opprinnelsen til råvarer, innsatsfaktorer, varer eller tjenester.
- Har selskapet foretatt en **kartlegging av sanksjonsrisikoen** ved selskapets virksomhet?
- Hvis ja, kan det være hensiktsmessig å nedfelle dette skriftlig med en nærmere beskrivelse av sanksjonsrisikoen.
- Hvordan har virksomheten innrettet seg for å etterleve sanksjonsregelverket?
- Er det blitt utarbeidet **policy og rutiner** for å håndtere sanksjonsrisiko?
- Har virksomhet en **Compliance-funksjon eller andre kontrollfunksjoner** eller rutiner for å undersøke kunder, leverandører eller samarbeidspartnere?

4.5 Mer om begrepene «eie» og «kontrollere»

Det er flere tolkningsspørsmål knyttet til begrepene «eie» og «kontrollere».

Forpliktelsen til å fryse penger og formuesgoder omfatter alt som «tilhører, innehas eller kontrolleres» av listeført person eller enhet. Det er også forbud mot å stille midler til rådighet, «direkte eller indirekte», eller «til fordel for» listeførte fysiske og juridiske personer. I det følgende redegjøres det for sentrale kriterier for å kunne fastslå hvor langt frysforpliktelsen rekker.

1. *Eierskap: Avgjørende ved vurdering av om en juridisk person eller enhet eies av en annen person eller enhet, er om sistnevnte person eller enhet eier 50 prosent eller mer av eiendomsrettighetene til enheten, eller har en majoritetsinteresse i den.*
2. *Kontroll: Ved vurdering av om en juridisk person eller enhet kontrolleres av en annen person eller enhet, enten alene eller i henhold til avtale med annen aksjonær eller tredjepart, bør det vurderes hvem som:*

1. har rett eller myndighet til å oppnevne eller fjerne et flertall av medlemmene i en juridisk persons eller enhets administrasjons-, ledelses- eller kontrollorgan,
2. ved utøvelse av stemmerett har oppnevnt et flertall av medlemmene i en juridisk persons eller enhets administrasjons-, ledelses- eller kontrollorgan som har sittet i stillingen i inneværende og foregående regnskapsår,
3. i henhold til aksjonæravtale alene kontrollerer et flertall av aksjonærenes eller medlemmenes stemmerett,
4. i henhold til avtale eller vedtekter har rett til å utøve dominerende innflytelse over en juridisk person eller en enhet, dersom dette er tillatt etter loven,
5. har myndighet til å utøve en dominerende innflytelse som nevnt i bokstav d), uten å inneha denne retten,
6. har rett til å benytte alle eller deler av en juridisk persons eller enhets aktiva,
7. leder en juridisk persons eller enhets virksomhet som en samlet enhet og offentliggjør konsoliderte regnskaper,
8. hefter solidarisk for en juridisk persons eller enhets økonomiske forpliktelser, eller garanterer for dem.

Dersom ett eller flere av disse forholdene er oppfylt, anses den juridiske personen eller enheten å være kontrollert av den listeførte, med mindre det motsatte kan fastslås i det enkelte tilfellet.

Vi viser til [Frysveilederen](#) punkt 2.5.2 «Frysforspliktelsens rekkevidde - eierskap eller kontroll». Se også spørsmål 24 og 25 med svar om dette i Frysveilederens Del II.

1. Skal midler tilhørende selskaper eid eller kontrollert av listeførte personer fryses? Ja, sanksjonene/tiltakene omfatter spesielt utpekte personer, eller selskaper og selskaper eid eller kontrollert av disse utpekte personene.
2. Hvordan kan jeg vite om et selskap er eid eller kontrollert av et sanksjonert selskap eller person? Selskaper som eies 50 prosent eller mer, eller kontrolleres av en listeført person eller selskap, vil normalt være gjenstand for de samme frysforspliktelsene som kontrollerende eller eiende listeførte enhet. Det er ingen absolutt grense for når en enhet anses kontrollert av en annen, slik at dette må vurderes fra sak til sak. For veiledning på kontrollaspektet, se veilederens kap. 2.5.1 ii).

Frysveilederen omtaler frys av «penger» og retter seg særlig mot finansforetak og andre rapporteringspliktige etter hvitvaskingsloven. Den behandler ikke frys av gjenstander, som for eksempel biler, leilighet, kunst. Frysveilederen sier imidlertid at «For andre formuesgoder som

tilhører personer som omfattes av frysforpliktelsene, vil innholdet i denne veiledningen være retningsgivende."

Frysveilederen bygger på EUs [dokument med «best practice»](#). Kap. VIII side 22 – 24 handler om «Ownership and control». Se også [annen veiledning fra EU-Kommisjonen på deres generelle sider](#) om sanksjoner (under overskriften: Guidance on the implementation of EU sanctions). Der er det flere uttalelser om dette, også knyttet til andre sanksjonsregimer som bruker tilsvarende begrep. Se blant annet [EU-kommisjonens uttalelse av 8. juli 2021](#).

4.6 Hva skal man gjøre dersom to eller flere listeførte personer til sammen eier 50 prosent eller mer i selskap X?

Vil selskap X anses for å «tilhøre, innehas eller kontrolleres» av listeført og derfor være underlagt restriktive tiltak? En naturlig forståelse av forskriftens ordlyd i § 3 "tilhører (...) fysiske eller juridiske personer oppført i vedlegg I" tilsier at eierskapet skal vurderes samlet for alle listeførte fysiske og juridiske personer. Hvis en listeført person/enhet eier 20 prosent av selskap X og en annen listeført person/enhet eier 35 prosent, vil selskap X anses å være eid og kontrollert av listeførte. I EU har man også kommet til samme konklusjon om at eierandeler skal konsolideres. Les mer om dette her: [EU guidance on aggregation in Russia sanctions - EU Sanctions](#).

Dette betyr at selskap X vil være underlagt restriktive tiltak så lenge en eller flere listeførte til sammen eier 50 prosent eller mer i selskapet. Avtaler med selskapet vil da kunne være forbudt siden det kan innebære at det stilles penger eller formuesgoder til rådighet for listeførte.

4.7 Hvordan kan jeg sjekke om min avtalepart er koblet til sanksjonene?

Du har selv ansvar for å sjekke om de du har eller inngår avtaler med er omfattet av sanksjonene. Hva vet du om eierforholdene? Hvem kontrollerer selskapet? Hva med mellomledd og sluttbruker? Slik informasjon kan etterspørres av din avtalepart. Noe informasjon er også tilgjengelig på nett, men mye informasjon om eierskapsstrukturer etc. er vanskelig tilgjengelig. Om din avtalepart ikke kan eller vil legge frem informasjon om disse forholdene, bør avtaleforholdet revurderes.

4.8 Hva skjer hvis jeg har en kontrakt med en listeført person eller bedrift som er underlagt økonomiske frystiltak?

Listeføring innebærer at: «Ingen penger eller formuesgoder skal stilles til rådighet, verken direkte eller indirekte, eller være til fordel for (listeførte) fysiske eller juridiske personer», jf. forskriften § 3 andre ledd. Levering av varer eller andre formuesgoder (både materielle og ikke-materielle) til en listeført person/enhet er som hovedregel forbudt. Forbudet gjelder ikke bare den listeførte personen (fysisk eller juridisk), men også selskaper og enheter eid eller kontrollert av en listeført, inkludert selskaper og organisasjoner i Norge og EU. Dette utledes fra forbudet om «indirekte» å stille verdier til rådighet for en listeført. Her er det viktig at hver enkelt utfører «due diligence» på sine forretningspartnere, eventuelle mellomledd og sluttbruker. Se også forskriftens § 8a om ansvarsfrihet ved frys eller tilbakeholdelse av midler (med mindre det kan bevises at dette skjedde som følge av uaktsomhet), og ny bestemmelse i forskriftens § 20 a om krav til tilknytning til kontrakter eller transaksjoner. Sistnevnte slår fast at ingen krav skal imøtekommes i tilknytning til kontrakter eller transaksjoner der gjennomføringen er påvirket, direkte eller indirekte, helt eller delvis, av tiltakene som pålegges gjennom denne forskriften.

4.9 Kan jeg levere varer og tjenester til listeførte eller selskap som er eid eller kontrollert av listeførte?

Forskriften § 2 bokstav b definerer "formuesgoder" som alle typer aktiva, materielle eller immaterielle, fast eiendom eller løsøre, som ikke er penger, men som kan benyttes til å skaffe penger, varer eller tjenester.

Tidligere tolkningsuttalelser fra EU om rekkevidden av frysforpliktelsene legger til grunn en vid forståelse av definisjonen av "formuesgoder", slik at det i praksis dekker alle varer og tjenester, direkte og indirekte. Begrunnelsen for dette er at det å tilby en tjeneste til en sanksjonert enhet vil kunne sette dem i stand til å anvende tjenesten til å fortsette sin virksomhet, og dermed skaffe ytterligere penger, varer eller tjenester.

4.10 Kan betaling av forfalte beløp til listeførte gjennomføres?

Det følger av forskriften § 7 andre ledd, bokstav b at de økonomiske frystiltakene ikke er til hinder for at finans- eller kredittinstitusjoner mottar penger fra en tredjeperson som gjør opp «*beløp forfalt til betaling i henhold til kontrakter, avtaler eller forpliktelser som var inngått eller oppstod før den dato den fysiske eller juridiske personen ble listeført*», så lenge disse midlene går inn i en frosset konto og de aktuelle midlene også blir fryst.

4.11 Er betaling av ordinære og lovpålagte skatter og avgifter til russiske myndigheter omfattet av sanksjonene?

Nei. Betaling av ordinære skatter og avgifter som del av alminnelig næringsvirksomhet i Russland, herunder MVA, er ikke omfattet av de gjeldende sanksjonene mot den russiske sentralbanken. Dette gjelder også for privatpersoner som har en lovpålagt plikt til å betale skatter og avgifter. Bestemmelsen i forskriftens § 8ca bokstav a knytter seg til juridiske personer oppført i vedlegg XIX til forskriften. Den russiske stat som sådan er ikke listeført. Se også [nærmere veiledning fra EU om dette punktet](#).

4.12 Vil oligarkers eventuelle eiendeler i Norge kunne beslaglegges/båndlegges?

Den norske forskriften § 3 sier allerede i dag at alle penger og formuesgoder som «tilhører, innehas eller kontrolleres av» listeførte personer (fysiske og juridiske), skal fryses. Videre står det at «ingen penger eller formuesgoder skal stilles til rådighet, verken direkte eller indirekte, eller være til fordel for» listeførte personer.

Hvis en oligark er listeført, skal vedkommendes penger og formuesgoder fryses. Norske banker må ha gode systemer for å fange opp kunder som er omfattet av de finansielle sanksjonene og for å stanse betalinger som forsøkes gjennomført til listeførte personer og selskaper, herunder til selskaper som er eid eller kontrollert av listeførte. Forbudet gjelder også frys av formuesgoder, det vil si alle typer aktiva, materielle eller immaterielle, fast eiendom eller løsøre, som ikke er penger, men som kan benyttes til å skaffe penger, varer eller tjenester.

Forskriften § 8 pålegger fysiske og juridiske personer omgående å gi opplysninger til Utenriksdepartementet som kan fremme overholdelse av frysbestemmelsene i forskriftens §3.

5. Pengetransaksjoner til og fra Russland

5.1 Hva med pengetransaksjoner til og fra Russland og russiske borgere?

Det er en del spørsmål knyttet til gjennomføring av pengetransaksjoner til og fra Russland og russiske borgere. Overføringer til Russland kan eksempelvis være utbetaling av lønn, hyre, forsikringsoppgjør, vedlikeholdsutgifter og ulike typer betaling i henhold til kontrakt. Hvis man ønsker å gjennomføre en pengetransaksjon til Russland eller russisk borger, må man undersøke

om det kan rammes av forbud etter forskriftens kapittel 2 om finansielle restriksjoner. Der er det blant annet forbudt å stille penger til rådighet for listeførte personer, jf. forskriftens vedlegg I.

EU og Norge har utestengt en rekke russiske banker fra det internasjonale banksystemet Swift, inkludert Russlands største bank Sberbank. Se forskriftens § 8k og vedlegg XV. Swift bidrar til at banker kan sende penger til hverandre på tvers av landegrensene. Swift knytter sammen mer enn 11.000 banker og institusjoner i mer enn 200 land. Utestengelse fra Swift vil gjøre internasjonale transaksjoner betydelig mer krevende, og vil sette store begrensninger på import/eksport. Utestengelsen fra Swift er en del av virkemidlene for å stenge Russland ute av det internasjonale finanssystemet.

Forskriften inneholder i § 8ca første ledd et forbud mot transaksjoner med juridiske personer oppført i vedlegg XIX eller personer som handler på vegne av disse med de unntak som følger av bestemmelsen. Vedlegg XIX lister opp en rekke russiske enheter som er kontrollert eller eid av det offentlige i Russland, inkludert det russiske maritime skipsregister.

Det er som utgangspunkt forbudt å yte tjenester for kryptoeiere i form av lommebøker, kontoer eller deponeringstjenester til russiske statsborgere, personer bosatt i Russland eller enheter etablert i Russland, jfr. forskriftens § 8d.

Det er innført forbud mot å selge, levere, overføre eller eksportere pengesedler i euro, annen offisiell valuta i EUs medlemsland og norske kroner.

På generelt grunnlag vil sanksjonene og utestengelse av banker fra Swift kunne gjøre det vanskeligere å gjennomføre transaksjoner også med motparter som ikke selv er sanksjonert, men som benytter banker som direkte eller indirekte påvirkes av tiltakene. Det regnes ikke som omgåelse av sanksjonsregelverket å bytte til en bank, eller til en bank som kan sende/motta betalinger via en bank, som ikke er utestengt fra Swift, forutsatt at betalingen ikke er knyttet til sanksjonerte kunder, personer eller varer. Foretakene og bankene må sørge for at forpliktelsene til å ikke bruke sanksjonerte banker, til å ikke kjøpe eller selge varer og tjenester som omfattes av restriksjonene eller til listeførte, etterleves.

6. Spørsmål av særlig betydning for banker og finansinstitusjoner

6.1 Hva innebærer forbudet mot å motta visse innskudd fra Russland?

Det er etter forskriftens § 8 d forbudt å motta innskudd fra russiske statsborgere eller fysiske personer bosatt i Russland, eller juridiske personer som er etablert i Russland, dersom den samlede verdien av den fysiske eller juridiske personens innskudd overstiger 100.000 euro per kredittinstitusjon.

Dette gjelder ikke statsborgere i Norge, land som er medlem av Det europeiske økonomiske samarbeidsområdet eller Sveits, eller fysiske personer med midlertidig eller fast oppholdstillatelse i Norge, land som er medlem av Det europeiske økonomiske samarbeidsområdet eller Sveits.

Utenriksdepartementet kan gi tillatelse til å godta slike innskudd for visse nærmere angitte formål, se § 8e.

6.2 Hvilke overførslar til kredittinstitusjoner er omfattet av "innskudd" i forskriftens § 8d?

Følgende definisjon av «innskudd» kan legges til grunn: en kredittsaldo som er resultat av penger på en konto eller av midlertidige situasjoner som følger av normale banktransaksjoner, og som

en kredittinstitusjon er forpliktet til å tilbakebetale i henhold til gjeldende juridiske vilkår og kontraktsvilkår, herunder tidsinnskudd og spreinnskudd, men ikke kredittsaldoer

- i. som bare kan dokumenteres ved et finansielt instrument i medhold av verdipapirhandelloven § 2-2 med mindre det er et spareprodukt som kan dokumenteres ved et innskuddsbevis utstedt til en navngitt person, og som forelå 16. juli 2014
- ii. der hovedstolen ikke kan tilbakebetales til pari kurs,
- iii. der hovedstolen bare kan tilbakebetales til pari kurs i henhold til en særlig garanti fra eller avtale med kredittinstitusjonen eller en tredjepart.

Det følger av definisjonen av "innskudd" i § 2p at "en kredittsaldo som er resultat av penger på en konto eller av midlertidige situasjoner som følger av normale banktransaksjoner, og som en kredittinstitusjon er forpliktet til å tilbakebetale i henhold til gjeldende juridiske vilkår og kontraktsvilkår, herunder tidsinnskudd og spreinnskudd" er omfattet. Samtlige innskudd som er omfattet av Bankenes sikringsfond er også omfattet av forskriftens definisjon. Innskudd som ikke er dekket av Bankenes sikringsfond må vurderes konkret mot forskriftens definisjon.

Det er ikke av betydning hva innskuddet skal benyttes til, herunder vil bl.a. midler som skal plasseres som sparing og midler som skal investeres være omfattet. Unntak for når innskudd ikke er omfattet av forbudet eller når slike innskudd kan aksepteres følger av § 8d tredje ledd og § 8e.

6.3 Hvilke foretak er omfattet av begrepet «per kredittinstitusjon»?

Forbudet i § 8d gjelder kredittinstitusjoner, som definert i § 2 første ledd bokstav k "foretak hvis virksomhet består i å motta fra offentligheten innskudd eller andre midler som skal betales tilbake, og å yte kreditt for egen regning". Andre foretak er ikke omfattet av forbudet i § 8d.

Filialer av en kredittinstitusjon skal regnes som en del av en og samme kredittinstitusjon, slik at innskuddene totalt ikke kan utgjøre mer enn 100.000 euro. Datterselskap anses som selvstendige juridiske enheter og her vil beløpsgrensen på 100.000 euro gjelde for hvert enkelt foretak.

6.4 En kunde som omfattes av § 8d første ledd har et beløp som tilsvarer 50.000 euro i en norsk bank. Hva skal banken gjøre hvis kunden overfører ytterligere 75.000 euro til samme bank?

Eksisterende beløp må regnes med når det beregnes om grensen på 100.000 euro er nådd. Banken kan i det nevnte tilfelle bare akseptere et innskudd på inntil 50.000 euro. Banken kan avvise og returnere betalingen, og informere kunden om beløpsbegrensningen. Det er ikke grunnlag for å fryse midler tilhørende personer som ikke er omfattet av påbud om frys i § 3.

6.5 Hva skal banken gjøre hvis en kunde omfattet av § 8d første ledd hadde innskudd som overstiger 100.000 euro da forbudet trådte i kraft (18. mars 2022)?

Forbudet omfatter nye innskudd. Det er ikke i strid med forskriften at beløp større enn 100.000 euro blir stående i banken, men dette skal rapporteres i samsvar med § 8i. Beløp tilhørende personer som ikke er omfattet av frystiltak skal ikke fryses.

6.6 Hva skal banken gjøre hvis den har kunnskap om at kunde A, som er omfattet av § 8d, setter inn penger på f.eks. nærstående og egne barns konti?

Hvis banken avgjør at midlene i virkeligheten tilhører kunde A, må banken påse at kunde As totale beløp ikke overstiger 100.000 euro. Det avgjørende i vurderingen er hvem som faktisk eier midlene.

6.7 Kan en kunde omfattet av § 8d første ledd fritt disponere innestående beløp?

Ja, men med de begrensninger som følger av forskriftens øvrige bestemmelser.

6.8 Rapporteringsplikt for kredittinstitusjoner

6.8.1 Fristen for å rapportere etter § 8i bokstav a er "senest 20. juni 2022". Det er ingen frist for rapportering etter §8i bokstav b. Hvilken tidsfrist gjelder?

Det kan legges til grunn at tidsfristen 20. juni 2022 fra bokstav a også gjelder for bokstav b.

6.9 Hvordan kan en bank identifisere at en kunde har fått statsborgerskap eller oppholdstillatelse i Norge eller EU medlemsstat gjennom en ordning for statsborgerskap ved investering eller en ordning for oppholdstillatelse ved investering?

Norge har ikke og kommer ikke til å innvilge statsborgerskap eller oppholdstillatelse gjennom ordninger som nevnt §8i bokstav b. En rekke EU stater har eller har hatt slike ordninger og bankene må benytte eksisterende kundeinformasjon, og om nødvendig gjennomføre ytterligere kundetiltak, for å identifisere kunder omfattet av §8i bokstav b. Det minnes også om den generelle rapporteringsplikten som følger av § 8.

7. Hvordan håndheves sanksjonene?

7.1 Generelt om håndheving

Tiltakene som er innført i norsk rett må etterleves av alle norske statsborgere og selskaper, og samtlige på norsk territorium må forholde seg til disse. Brudd på tiltakene er straffbart. Også omgåelse er straffbart. For norske bedrifter innebærer tiltakene en aktsomhetsplikt. De må undersøke om deres virksomhet rammes av noen av tiltakene, og sjekke om det er grunn til å tro at listeførte selskaper eller personer er involvert. Norske finansinstitusjoner må ha gode systemer for å screene egen kundemasse og transaksjoner, og stanse betalinger som forsøkes utført til listeførte personer og selskaper.

Utenriksdepartementet har ansvaret for å gjennomføre sanksjonsregimer regjeringen slutter opp om, og utformer for eksempel forskriften som vil gjøre at sanksjonene kan tre i kraft i Norge. Ansvaret for eksportkontroll, som er relevant i denne sammenheng, ligger også i Utenriksdepartementet. I praksis vil en rekke departement og etater som Finanstilsynet, Tolletaten, PST, grensepoliti med flere spille en rolle i håndhevingen av regelverket.

Dersom din virksomhet ønsker Utenriksdepartementets vurdering i en konkret eksportkontrollsak, bes det om at du sender inn en skriftlig henvendelse eller søknad om eksport via departementets søknadsportal [E-lisens](#).

7.2 Litt mer om reiserestriksjoner

De aller fleste listeførte individene er underlagt reiserestriksjoner. Det vil si forbud mot innreise til eller transitt gjennom Norge. Reiserestriksjoner gjennomføres med hjemmel i utlendingsloven § 126 som sier at det av hensyn til grunnleggende nasjonale interesser eller utenrikspolitiske hensyn, kan treffes vedtak eller beslutning om å nekte en tillatelse eller rettighet som ellers kunne blitt gitt etter utlendingsloven eller utlendingsforskriften. Utlendingsdirektoratet

gjennomfører reiserestriksjonene basert på en generell instruks fra Justis- og beredskapsdepartementet, [se GI-13/2022](#). På Svalbard gjennomføres reiserestriksjoner med grunnlag i forskrift 3. februar 1995 nr. 96 om bortvisning og utvisning av personer fra Svalbard, som er hjemlet i Svalbardloven. Her er det Sysselimesteren som beslutter bortvisning.

7.3 Sanksjoner rettet mot de ikke-regjeringskontrollerte delene av Luhansk, Donetsk, Kherson og Zaporizjzja

Forbudene knyttet til Luhansk, Donetsk, Kherson og Zaporizjzja gjelder flere områder, blant annet importforbud til Norge for varer med opprinnelse fra disse fire regionene. Det er også forbud mot å selge, levere, overføre eller eksportere en rekke varer og teknologi til personer eller enheter i disse regionene. Bestemmelsene finnes i forskriftens kapittel 3a med tilhørende vedlegg. Det er også andre forbud, som forbud mot å yte faglig bistand eller formidlingstjenester, finansiering eller finansiell bistand knyttet til disse kategoriene av varer og teknologi.

7.4 Hva innebærer det at det er vedtatt betydelige innstramminger i eksportkontroll?

Sanksjonene inneholder en lang rekke forbud rettet mot varer, teknologi og tjenester utover de eksisterende forbudene mot eksport av forsvarsmateriell og flerbruksvarer som angitt i vedlegg I og II til eksportkontrollforskriften. Dette innebærer en utvidet kontroll med en rekke varer, teknologier og tjenester for både militær og sivil sektor. Les mer om innstramminger innenfor eksportkontroll på [Eksport av varer, teknologi og tjenester til Russland](#).

7.5 Er handel med stål rammet av sanksjonene mot Russland?

I forskriften § 17e og vedlegg XVII er det innført nye forbud knyttet til stål. Bestemmelsen og vedlegg XVII utdyper hvilke produkter som er dekket av restriksjonene. I tillegg må man undersøke om noen av de man handler med er listeført (se pkt.4 om hvordan man finner dette) eller om det er andre restriksjoner.

7.6 Er eksport av matvarer rammet av sanksjonene mot Russland?

I forskriften er det innført forbud mot eksport mv. knyttet til en rekke luksusvarer. Se forskriften § 17f og vedlegg XVIII som utdyper hvilke produkter som er dekket av restriksjonene. Der er blant annet kaviar, trøfler og vin nevnt.

Eksport av matvarer for øvrig er p.t. ikke rammet av sanksjoner, men man må undersøke om noen av de man handler med er listeført (se pkt.4 om hvordan man finner dette) eller om det er andre restriksjoner. Det kan også være importrestriksjoner i Russland eller andre land som legger begrensninger på eksporten.

Eksport av matvarer kan også bli berørt av andre sanksjoner.

7.7 Er eksport og import av energi rammet av sanksjonene mot Russland?

Det er innført et forbud mot import mv. av kull og annen fast fossilt brensel, råolje og petroleumsprodukter, dersom de har sin opprinnelse i Russland eller eksporteres fra Russland, se hhv. § 17h og vedlegg XXII og § 17j og vedlegg XXV. Det er også forbudt å eksportere flybensin, se § 17c og vedlegg XX. Man må videre undersøke om noen av de man handler med er listeført (se over om hvordan man finner dette) eller om det er andre relevante restriksjoner, eksempelvis knyttet til flerbruksvarer.

I forskriften § 17a er det innført restriksjoner knyttet blant annet til nye investeringer i den russiske energisektoren, samt eksportrestriksjoner på utstyr, teknologi og tjenester for energiindustrien (med enkelte unntak).

Det er videre forbud mot eksport av varer til bruk i raffinering av olje og omdanning til væske av naturgass, se forskriften § 17 b og vedlegg XI. Det er også forbud mot eksport av varer og teknologi tilpasset energisektoren til fysiske eller juridiske personer i eller til bruk i Luhansk, Donetsk, Kherson og Zaporizjzja, se § 14 c i forskriften og vedlegg II. Det er forbud mot import av varer fra Luhansk, Donetsk, Kherson og Zaporizjzja, se § 14 a i forskriften. Det kommer i tillegg til eksisterende forbud vedrørende Krim og Sevastopol, se forskriften kapittel 3.

7.8 Hva ligger i forbudet mot eksport av luksusvarer?

I forskriften § 17f er det innført forbud mot eksport av en rekke luksusvarer oppført i forskriftens vedlegg XVIII. EU-kommisjonen legger fortløpende ut [en rekke spørsmål og svar på disse sidene](#), blant annet mer informasjon knyttet til luksusvarer.

7.9 Hva innebærer de amerikanske sanksjonene mot Russland for norsk næringsliv?

Spørsmål knyttet til de amerikanske sanksjonene må rettes til [amerikanske myndigheter](#). Norske myndigheter kan heller ikke svare på hva som skiller sanksjonene fra USA og de fra EU.

7.10 Har Russland innført motreaksjoner?

Russland har som forventet innført enkelte motreaksjoner. Et tiltak som er innført fra russisk side gjelder flyforbudet – norske fly er sperret fra å fly i russisk luftrom.

Media har vist til at Russland arbeider med mot-sanksjoner som kan innebære beslaglegging av eiendeler, omlegging av betalingsordninger for gjeld til utenlandske selskaper og straffansvar for å avslutte virksomhet i Russland. Det påligger den enkelte å følge med på utviklingen her. Norske myndigheter kan ikke veilede om eller tolke russisk regelverk. Det gjelder også eventuelle forbud mot import av varer fra Norge.

7.11 Hvorfor har Norge sluttet seg til EUs tiltak?

Norge har siden Russlands okkupasjon av Krim i 2014 og destabilisering i Øst-Ukraina stått sammen med EU, USA og andre likesinnede land i reaksjonen på Russlands grove folkerettsbrudd. Norge har sluttet opp om tilnærmet alle av EUs restriktive tiltak ved å vedta identiske eller lignende tiltak.

Den 24. februar 2022 gikk Russland til en brutal invasjon av Ukraina. Invasjonen utgjør et grovt brudd på folkeretten. Som svar på Russlands militære aggresjon slutter vi opp om og gjennomfører EUs nye skjerpede tiltak. Dette dreier seg om å slå ring om helt grunnleggende interesser for Norge: at rett må gå foran makt. Vi må stå sammen med våre allierte og partnere og vise solidaritet med det ukrainske folk. Dette er i Norges sikkerhetspolitiske interesse. Målet er at Russland skal skifte kurs og erkjenne at denne type aggressiv fremferd ikke aksepteres. Det mest effektive vil derfor være å slutte seg til tiltak som har bred internasjonal støtte.

8. Fartøy og havner

8.1 Forbud mot å gi russiske fartøy adgang til havn

I § 19a er det gitt et forbud mot havneanløp på Fastlands-Norge for:

- Fartøy som er registrert under russisk flagg

- Fartøy som har byttet fra russisk flagg til et annet flagg etter februar 2022
- Fartøy som er sertifisert av det russiske skipsregisteret. Dette gjelder uavhengig av hvilket flagg fartøyet seiler under.

Det er forbudt både å *gi adgang* og for fartøyene å *anløpe* havnene.

Forbudet for fartøy som har eller har hatt russisk flagg gjelder for skip på 500 bruttotonn eller mer som seiler kommersielt i internasjonal fart, yachter og enkelte lystfartøy og fritidsfartøy.

Forbudet for fartøy *sertifisert* av det russiske skipsregisteret gjelder uansett hvilket flagg fartøyet er registrert under og uavhengig av størrelse.

Havneforbudet i § 19a gjelder alle havner på Fastlands-Norge. Dette forbudet får dermed ikke betydning for fartøy som anløper Svalbard eller Jan Mayen.

Utenriksdepartementet kan unntaksvis og på nærmere bestemte vilkår gi tillatelse til havneanløp på Fastland-Norge. Det følger av forskriften at departementet kan gi tillatelse dersom det er «nødvendig» ut fra formål som er nærmere angitt i forskriften. Et slik formål er f.eks. kjøp, import eller transport av medisinske produkter og matprodukter. Bestemmelsen angir strenge og spesifikke vilkår og terskelen for å gjøre unntak er høy. Det gjøres en konkret vurdering fra sak til sak. Anløp vil for eksempel kunne være «nødvendig» dersom import av varen er nødvendig for å oppfylle samfunnskritiske behov.

I visse tilfeller kan departementet gi unntak for fartøy som har ført russisk flagg i henhold til en bareboatregistrering som trådte i kraft før 24. februar 2022. Unntak kan også gis fartøy som har byttet sitt russiske flagg til en annen stats flagg før 7. mai 2022 dersom fartøyet ble erklært oppgitt i henhold til en EU-medlemsstat eller norsk lovgivning før 24. februar 2022, var gjenstand for tvangssalg av vedkommende nasjonale myndigheter i en EU-medlemsstat eller Norge før denne tid, og befant seg fysisk i en EU-medlemsstat eller Norge på tidspunktet for tvangssalget.

Søknader om unntak kan sendes til sanksjoner@mfa.no. Søknader må sendes i god tid før planlagt anløp siden det må forventes en viss saksbehandlingstid. Manglende svar på søknaden er ikke å anse som tillatelse.

8.1.1 Unntak fra havneforbudet i § 19a for fiskefartøy

Fiskefartøy som anløper Tromsø, Kirkenes og Båtsfjord er unntatt fra forbudet i § 19a. Et fiskefartøy er et fartøy som faktisk benyttes til fiske eller fangst. Det er avgjørende at fartøyet rent faktisk benyttes til dette formål. Som regel vil fartøyets konstruksjon og utrustning gjøre det enkelt å konstatere at det er et fiskefartøy og benyttes som dette. Et fartøy som er registrert som fiskefartøy, men i praksis brukes som transportfartøy ikke være omfattet.

Det kan bare gis adgang til havn for inntil fem virkedager, oppad begrenset til syv døgn. Virkedager er definert som mandag til fredag. Med andre ord er oppholdstiden normalt inntil syv døgn. I tillegg er det et krav om at det må ha gått minst tre døgn siden forrige opphold i havn på Fastlands-Norge. Annet opphold i indre farvann regnes ikke med.

Innstrammingen i oppholdstid fikk virkning for anløp fra 1. august 2024. Dette er ikke til hinder for at havner anmoder fartøy som anløp før innstrammingen om å forlate havnen.

Utenriksdepartementet kan etter søknad gi unntak fra begrensningene på antall virkedager og døgn. Unntak vil bare bli gitt i særskilte tilfeller. Terskelen er derfor høy. Blant annet kan det gis

slikt unntak dersom det er søkt om unntak fra forskriftens § 16 for strengt nødvendige reparasjoner beregnet på maritim sikkerhet. I unntaket kan det settes vilkår. Med mindre det skjer noe uforutsett rett før eller under havneoppholdet, skal søknad normalt være sendt og unntak være gitt *før* fartøyet anløper havn.

Kompetent norsk kontrollorgan kan beslutte at maksimal oppholdstid skal forlenges dersom det i et konkret tilfelle er nødvendig for å kunne gjennomføre kontroll av fartøy, varer eller mannskap. Kontrollorganet bør snarest mulig informere både fartøyet og havneeier om beslutningen.

Fiskefartøy kan bare gis adgang til følgende kaier og terminaler:

- Tromsø: Kai 20, 21, 22, 23, 24 og 38 i Breivika, Troms fryseterminal AS og Tromsø Mekaniske AS
- Båtsfjord: Dampskipskaia, Nessekaia og Neptunbukta
- Kirkenes: Industrikaia, Dypvannskaia, Hurtigrutekaia, Sentrumskaia, Kimek AS, Tschudi Bulk Terminals AS og Henriksen Shipping Service AS

All faglig bistand i form av verfttjenester til russiske fartøy er i utgangspunktet forbudt. For at fiskefartøy skal kunne anløpe Tromsø Mekaniske AS og Kimek AS for verfttjenester, må det derfor foreligge unntak fra Utenriksdepartementet. Unntak fra havneforbudet i § 19a for fiskefartøy innebærer *ikke* unntak fra øvrige deler av sanksjonsregelverket. Det er derfor en forutsetning at all aktivitet i havn er i henhold til sanksjonsregelverket.

Det er gitt et særskilt unntak i § 17i syvende ledd for salg av maritim diesel mv til egen bruk for fartøy i havn på Svalbard og fiskefartøy i Tromsø, Kirkenes eller Båtsfjord. Unntaket omfatter ikke faglig bistand til bunkring.

8.1.2 Veiledning for havner som gir adgang til fiskefartøy

Følgende veiledning erstatter (tidligere) «Retningslinjer for havner og kaianlegg som kan motta russiske fiskefartøy» fra Nærings- og fiskeridepartementet, datert 22.06.2023:

Når havnen får informasjon om anløp av russiske fiskefartøy, skal havne- eller kaieier gjøre følgende:

- Legge til rette for at kontrollmyndighetene kan gjennomføre kontroll på en mest mulig hensiktsmessig måte.
- Anvise fartøyet til en av de angitte kaiene eller terminalene, hvor politi- og/eller tollmyndighetene skal gjennomføre kontroll av fartøyet.
- Holde oversikt over hvor lenge fartøyet har ligget til kai eller terminal, og be om bistand fra politi- og/eller tollmyndighetene dersom fartøy er i ferd å overskride tiden som er avtalt for oppholdet.

Havnen kan legge til rette for følgende aktivitet innenfor det til enhver tid gjeldende regelverket:

- Gjennomføring av mannskapsbytte
- Bunkring (uten faglig bistand)
- Lossing (forutsatt at lasten ikke er i strid med innførselsforbudene)
- Proviantering

- Verfttjenester som det er gitt unntak for fra Utenriksdepartementet

8.2 Kan norske firmaer utføre oppdrag for russiske skip i Norge som f.eks. reparasjon og oppdatering av utstyr?

Forskriften har flere begrensninger knyttet til å yte tjenester og «faglig bistand» til russiske fysiske eller juridiske personer (eller til varer og teknologi til bruk i Russland). Faglig bistand vil si «enhver form for teknisk støtte i forbindelse med reparasjon, utvikling, produksjon, montering, prøving, vedlikehold eller enhver annen form for teknisk tjeneste, uansett om bistanden ytes i form av instruksjon, rådgivning, opplæring, overføring av driftskunnskaper eller ferdigheter eller konsulenttjenester; faglig bistand omfatter også muntlig bistand» (se sanksjonsforskrift Ukraina § 2 bokstav h.) Slik «faglig bistand» kan ikke gis til fysiske eller juridiske personer i Russland eller til bruk i Russland.

Det kan videre ikke utføres oppdrag for russiske skip som er eid eller kontrollert av en listeført person eller enhet. Se eget punkt om begrepene «eie» og «kontrollere» og forbud mot å stille penger eller formuesgoder «til rådighet, verken direkte eller indirekte, eller være til fordel for» listeførte personer.

Ovennevnte gjelder også for fiskefartøy.

8.3 Kan varer leveres til eller mottas fra russiske fartøy utenfor norsk territorialfarvann?

Det kan ikke leveres varer til fartøy som er eid eller kontrollert av en listeført person eller enhet. Se eget punkt om begrepene «eie» og «kontrollere» og forbud mot å stille penger eller formuesgoder «til rådighet, verken direkte eller indirekte, eller være til fordel for» listeførte personer. Man må altså i første omgang foreta flere undersøkelser. Hvilke varer er det snakk om? Er det restriksjoner knyttet til dem? Hvem eier og/eller kontrollerer fartøyet? Hvem er motpart, eventuelle mellomledd og sluttbruker? Er det noen listeførte inne i bildet? Flere bestemmelser bygger på forutsetningen om at det er irrelevant hvor vareleveransen skjer. Sentrale spørsmål er derfor om eksporten er til personer i Russland eller til bruk i Russland. Dette innebærer at det kan være forbudt å eksportere en listeført vare via et annet land for endelig sluttbruk i Russland.

Videre kan det være sanksjoner knyttet til varer uavhengig av om mottaker er listeført. Et eksempel på dette er marin diesel og andre varer som hører inn under KN-kode 271019 oppført i vedlegg XXIII del B

Hvis det ikke er restriksjoner knyttet til de aktuelle varene eller tjenestene som ytes og ingen listeførte er involvert, vil utgangspunktet være at man kan levere varer til russiske fartøy.

Man skal være oppmerksom på at det etter forskriften er forbudt forsettlig å delta i aktiviteter som har som formål eller virkning å omgå forbudene fastsatt i forskriften. Levering eller overtagelse av varer kan anses som forsøk på omgåelse av sanksjoner. Om den konkrete operasjonen rammes av omgåelsesforbudet, må vurderes fra sak til sak.

8.4 Hva vil skje med fartøy eid av personer på sanksjonslisten som enten befinner seg i eller anløper norske havner?

Ifølge gjeldende sanksjonsforskrift § 3 skal alle penger og formuesgoder som tilhører, innehas eller kontrolleres av listeførte, fryses. Videre skal ingen penger eller formuesgoder stilles til rådighet, verken direkte eller indirekte, eller være til fordel for den listeførte. Dette gjelder også et formuesgode som et fartøy. Poenget er å forhindre at listeførte får tilgang til økonomiske midler, og på den måten bidra til endring av uønsket adferd.

8.5 Får russiske fartøy lov til å seile gjennom norsk sjøterritorium?

Som kyststat er Norge forpliktet etter havretten, som gir skip fra alle stater rett til uskyldig gjennomfart gjennom sjøterritoriet. Retten til uskyldig gjennomfart gjelder ikke i indre farvann, dvs. innenfor grunnlinjene.

Forbudene i sanksjonsforskrift Ukraina får ikke anvendelse på yting av lostjenester som er nødvendige av hensyn til sjøsikkerheten, se § 19e.

8.6 Er det andre fartøy enn russiskregistrerte som ikke skal gis adgang til havn på Fastlands-Norge?

Se ovenfor om fartøy som er eller har vært russiskregistrerte, er sertifisert i det russiske skipsregisteret eller eies eller kontrolleres av listeførte.

Fra 19. april 2024 skal det ikke gis adgang til havn på Fastlands-Norge i tilfellene som omtalt nedenfor.

8.6.1 Skip-til-skip overføringer

Fartøy som underveis til havnen gjennomfører skip-til-skip-overføringer skal ikke gis adgang dersom Utenriksdepartementet har gitt beskjed om at det er rimelig grunn til å tro at fartøyet krenker forbudet i § 17j første og andre ledd og § 17k første og fjerde ledd eller tilsvarende forbud i en EØS-stat eller i Sveits.

Fartøy som gjennomfører skip-til-skip-overføring av råolje eller petroleumsprodukter som har sin opprinnelse i Russland eller eksporteres fra Russland, innenfor norsk territorialfarvann eller i soner opprettet i medhold økonomiske soneloven skal ikke gis adgang med mindre fartøyet underretter Kystverket minst 48 timer før overføringen.

8.6.2 Fartøy som slår av AIS

Fartøy som det er rimelig grunn til å tro at underveis ulovlig forstyrrer, slår av eller på annen måte deaktiverer AIS ved transportert råolje eller petroleumsprodukter som er underlagt forbudene i § 17j første og andre ledd og § 17k første og fjerde ledd eller tilsvarende forbud i et medlemsland i en EØS-stat eller i Sveits skal ikke gis adgang. Forbudet får bare anvendelse for fartøy Kystverket har varslet om.

8.7 Forbud mot salg av tankskip

Forbudet mot eksport av tankskip etter § 17n innebærer en meldeplikt i visse tilfeller.

EUs [skjema](#) for rapportering kan legges til grunn og skjemaet kan sendes eksportkontroll@mfa.no. Det samme gjelder eventuelle søknader om unntak fra forbudet. Terskelen for å innvilge et unntak vil være høy.

Departementet vil presisere at «til bruk i Russland» her skal forstås som all bruk i Russland med unntak av retten til uskyldig gjennomfart. Se ellers EUs FAQs eller ta kontakt med departementet ved eventuelle spørsmål.

9. Veitransport

9.1. Kan russiske kjøretøy frakte varer på norske veier?

Veitransportforetak som er etablert i Russland kan ikke transportere varer på vei i Norge.

Veitransportforbudet omfatter også alle juridiske personer som eies med 25 % eller mer av russiske fysiske eller juridiske personer. Slike foretak kan heller ikke få adgang til å bli et veitransportforetak i Norge. Forbudet gjelder ikke veitransportforetak som eies av personer med dobbelt statsborgerskap eller russiske statsborgere som har midlertidig eller fast oppholdstillatelse i Norge eller i en EU-medlemsstat.

Godstransport i Norge kan heller ikke utføres med tilhengere eller semitrailere registrert i Russland. Dette gjelder uavhengig av hvor veitransportforetaket er etablert og hvor lastebilen som trekker tilhengeren eller semitrailere er registrert.

Persontrafikk er ikke omfattet av forbudet i § 19b.

Utenriksdepartementet kan unntaksvis og på nærmere bestemte vilkår gi tillatelse til transport dersom det er «nødvendig» ut fra nærmere positivt angitte formål. Terskelen for å gjøre unntak er høy. Transporten vil for eksempel kunne være «nødvendig» dersom import av varen er påkrevd for å oppfylle samfunnskritiske behov.

Utenriksdepartementet kan gi tillatelse på de vilkår det finner hensiktsmessig. Søknader om tillatelse til veitransport kan sendes til sanksjoner@mfa.no. Søknader må sendes i god tid før planlagt transport og det må forventes en viss saksbehandlingstid. Manglende svar på søknaden er ikke å anse som tillatelse.

Det er også gitt forbud mot transport av varer for belarusiske veitransportforetak.

9.2 Kan et norsk foretak som tidligere har brukt russiske transportforetak til å frakte varer, benytte seg av andre transportforetak uten at det anses som omgåelse?

Etter forskriften er det forbudt å forsettlig delta i aktiviteter som har som formål eller virkning å omgå forbudene fastsatt i forskriften. Forbudet omfatter bl.a. det å opptre som stedfortreder for fysiske eller juridiske personer omtalt i forbudene eller å opptre til deres fordel ved å benytte unntakene i Ukrainaforskriften.

Veitransportforetaket tar ikke sikte på å stoppe transporten av godkjent gods, men søker å hindre at russiske veitransportforetak og tilhengere benyttes for slike leveranser. Dersom varene transporteres på veier i Norge av en ikke-russisk transportør, vil dette i utgangspunktet ikke være en omgåelse. Det vil for eksempel ikke være en omgåelse hvis et selskap som tidligere har brukt et russisk transportforetak, bytter til et veitransportforetak som er etablert i et annet land, for ikke å bli berørt av sanksjonsbestemmelsene. Det samme gjelder omlasting av varer fra russiske kjøretøy til norske kjøretøy i Russland.

En skal likevel være oppmerksom på at det kan være andre restriksjoner som kommer til anvendelse ved transport av varer til eller fra Russland. Dette kan f.eks. være tilfellet dersom foretaket en handler med er listeført.

10. Sjekkliste for eksportører og importører

10.1 Sjekkliste for eksportører (ikke uttømmende og må tilpasses den enkelte virksomhet)

Er mitt produkt eller tjenesten jeg skal levere lisenspliktig?

Alle lisenspliktige varer som er omfattet av eksportkontroll finnes på [vareliste I](#) og [vareliste II](#). Hvis ditt produkt står oppført på en av disse varelistene er det forbudt å eksportere til Russland. I visse tilfeller er det også lisensplikt på varer og tjenester som ikke står på vareliste I og vareliste II, men som er omfattet av «[catch all](#)». I tillegg er det en rekke sektortiltak som [vist til i punkt](#)

[2.5.1](#) som rammes av de restriktive tiltakene mot Russland. Dersom du skal eksportere til Belarus, er det også restriksjoner på eksport du må [undersøke her](#).

Hvilke enheter/selskaper og personer omfattes av eksportforbudet?

Alle norske borgere og norske enheter/selskaper. [Se § 1 om forskriftens virkeområde](#).

Kjenner jeg kunden min?

Er kunden, mellomledet eller sluttbruker sanksjonert? Det kan undersøkes ved å [sjekke EU-sanctions map](#) eller ved bruk av andre screening-verktøy. Du må også sjekke om kunden din er listeført i forskriften med restriktive tiltak mot [Russland her](#) og [Belarus her](#). I tillegg bør du som ansvarlig eksportør undersøke om kunden er reell ved bruk av søkemotor eller andre metoder for verifisering. Den enkleste måten å bli kjent med kunden er gjennom et møte, helst fysisk, men også digitalt. [Se for øvrig kap. 4](#) og [kap. 11](#) for mer informasjon.

Hvor langt strekker bedriftens ansvar seg i å kontrollere at aktuelle enheter/selskaper og personer ikke er listeført og underlagt sanksjoner?

[Se kapittel 11](#) om aktsomhetskravet og gjennomføring av aktsomhetskontroll/»due diligence«.

Er eksporten mulig å gjennomføre basert på andre restriksjoner?

Selv om det ikke er forbud mot å eksportere varen, kan andre hindringer stå i veien for at eksporten kan gjennomføres. Vi anbefaler å ta kontakt med banken for å undersøke om transaksjoner er gjennomførbare i det konkrete forretningsforholdet. I tillegg kan restriksjoner på transport til og fra Russland gjøre det vanskelig å gjennomføre eksporten. Se for øvrig kap. 4 for mer informasjon.

Er det unntak for hva som er lov å eksportere og hvordan underretter jeg i så tilfelle UD?

Det er snevre unntaksregler for eksport til Russland. Du kan sende melding til Utenriksdepartementet ved å fylle ut skjema for meldeplikt dersom eksporten gjelder unntak [etter § 16 c i forskriften](#) om blant annet humanitære formål (se nedtrekksmeny med informasjon om [unntak her](#). Skjemaet [finner du i E-lisens](#). Dersom eksporten er omfattet av [andre unntak i forskriften](#) mv.. der underretting til Utenriksdepartementet er et krav, ber vi om at det sendes inn en egenvurdering av hvorfor unntaket eventuelt gjelder for deg og din virksomhet. Dette gjøres via skjemaet for generelle henvendelser i E-lisens.

10.2 Sjekkliste for importører (ikke uttømmende og må tilpasses den enkelte virksomhet)

Hvilke varer er omfattet av importforbudet?

Se [kapittel 4 i Ukrainaforskriften](#) som inneholder de relevante bestemmelsene om hvilke varer som er omfattet av importforbudet.

Kan man få unntak fra importforbudet?

[Se kapittel 3.2 i veilederen](#). Dersom importen er omfattet av [unntak i forskriften](#) der underretting til, eller tillatelse fra, Utenriksdepartementet er et krav, ber vi om at det sendes inn en egenvurdering av hvorfor unntaket eventuelt gjelder for deg og din virksomhet. Dette gjøres via sanksjoner@mfa.no.

Hvilke enheter/selskaper og personer omfattes av importforbudet?

Alle norske borgere og norske enheter/selskaper. [Se § 1 om forskriftens virkeområde](#).

Hvor kan man finne ut hvilke enheter/selskaper og personer som er listeført og underlagt sanksjoner?

Se [kapittel 4.1 og 4.2](#) og [kap. 11](#) om gjennomføring av aktsomhetskontroll.

Hvordan finner man ut om listeførte enheter/selskaper og personer eier eller kontrollerer en gitt virksomhet?

Se [kapittel 4.1 og 4.2](#) og [kap. 11](#) om gjennomføring av aktsomhetskontroll.

Hvor langt strekker bedriftens ansvar seg i å kontrollere at aktuelle enheter/selskaper og personer ikke er listeført og underlagt sanksjoner?

Se [kapittel 11 om aktsomhetskravet og gjennomføring av aktsomhetskontroll/»due diligence»](#).

Kan man importere varer fra Russland gjennom en tredjepart som ikke er underlagt sanksjoner?

Dersom den aktuelle varen ikke er omfattet av importforbudet kan man i utgangspunktet importere varen gjennom en tredjepart som ikke er listeført og underlagt sanksjoner. Se [imidlertid kapittel 11](#) om aktsomhetskravet og faren for forsøk på omgåelse av sanksjonene. Det må også undersøkes med banken om transaksjonen lar seg gjennomføre i praksis.

Kan man importere sanksjonerte varer med opprinnelse i Russland, dersom et EU-land har tillatt varene importert til EU?

30. januar 2023 ble §§ 17g og 17h i forskriften endret, for å tillate kjøp, import og overføring av listeførte varer fra EU til Norge. I EU kan varer som er innført før listeføring eller ilt. overgangsperioder fritt sirkulere på EUs marked. Siden Norge ikke er del av EUs tollunion, har vi ikke hatt mulighet til å legge samme forståelse til grunn. Med denne endringen harmoniseres norsk praktisering av importbestemmelsene med EUs.

Lar finansielle transaksjoner relatert til kontrakten seg gjennomføre?

Det kan i svært mange tilfeller oppstå praktiske problemer knyttet til betaling. Det kan f.eks. være vanskelig å få betalt hvis betalingen skjer via korrespondentbanker som forholder seg til et strengere sanksjonsregelverk. Det samme gjelder dersom betalingen går til en konto i en russisk bank som er utestengt fra betalingssystemet Swift, eller på annen måte er direkte rammet av sanksjonene. Det kan også være banker som i tråd med interne retningslinjer legger seg på en strengere praksis enn det som følger direkte av loverket. Utenriksdepartementet anbefaler derfor alle om å undersøke med egen bank om transaksjoner relatert til kontrakten lar seg gjennomføre i praksis.

Lar transport og logistikk knyttet til importen seg gjennomføre?

Se [kapittel 8](#) og [kapittel 9](#) om henholdsvis havneforbudet og veitransportforbudet.

Hvordan dokumenterer man ved grense- og tollkontroll at importen ikke rammes av sanksjonene?

Tolletaten gjennomfører tollkontroller på regulær basis, blant annet for å bekrefte/avkrefte om forsendelsen er eller kan være gjenstand for restriksjoner. Ved tollkontroll av forsendelse som deklarerer i tolletatens fortollingssystem Tvinn, vil det ofte være behov for dokumentkontroll. Tolletaten ber eksportøren å fremsende relevante dokumenter (faktura/fraktdokumenter/mm) som beskriver forsendelses innhold. Dersom importøren mener at forsendelsen ikke er underlagt sanksjoner, bør dette formidles til Tolletaten i forbindelse med tollkontrollen. Det er ingen standardformat/ dokumentasjon som bevitner at forsendelsen ikke rammes av importforbud.

Dersom importen rammes av sanksjonene, hvordan dokumenterer man overfor kontraktspartner at varene eller tjenester ikke kan leveres?

Import av varer som rammes av Russland og/eller Belarus-forskriftens forbud, og som ikke kommer inn under overgangsordninger, vil ikke bli tillatt innført.

Hvor kan man få svar på videre spørsmål?

Se veilederens pkt. 1.

11. Særlig om aktsomhetskravet: Gjennomføring av «due diligence»/aktsomhetskontroll

11.1 Hvilke generelle krav stilles til norske selskaper til etterlevelse av sanksjonsregelverket?

Sanksjonsregelverket gjelder i prinsippet for enhver fysisk og juridisk person i Norge eller som er underlagt norsk jurisdiksjon. Det følger av sanksjonsloven at den som overtrer bestemmelsene i sanksjonsregelverket, kan straffes med bøter eller fengsel. Både forsettlig og *uaktsomme* overtredelser er straffbare (se [Ukrainaforskrift § 22](#) jf. [sanksjonsloven § 4](#)). Det vil si at enhver plikter – som et minimum – å utøve behørig aktsomhet i etterlevelsen av sanksjonsregelverket.

11.2 Hvilke standarder for behørig aktsomhet («due diligence») må norske aktører oppfylle for å etterkomme kravet om å fryse aktiva og overholde forbudet mot å gjøre ressurser tilgjengelige for listeførte personer og enheter?

Det gjeldende sanksjonsregelverket pålegger alle norske aktører en forpliktelse til å sikre overholdelse av forbudet mot å gjøre penger og formuesgoder direkte eller indirekte tilgjengelig for listeførte personer eller selskaper ([se Ukrainaforskrift § 3](#)). Enhver aktør plikter i denne sammenheng å utøve behørig aktsomhet – «due diligence» – for å påse etterlevelse av forbudet.

Oppfyllelse av denne plikten vil bero på en alminnelig aktsomhetsvurdering og om det foreligger et avvik fra forsvarlig handlemåte. Det vil si om aktøren kunne og burde handlet annerledes. Det historisk omfattende sanksjonsregelverket gjør at det må stilles særskilte krav til aktsomhet. Det nærmere innholdet i aktsomhetskravet er ikke nærmere spesifisert i sanksjonsregelverket og må vurderes konkret for den enkelte virksomhet. Den enkelte aktør må gjennomføre en hensiktsmessig aktsomhetskontroll som er tilpasset virksomhetens særtrekk og konkrete risikoeksponering. Det forventes at enhver aktør gjør rimelige anstrengelser for å kartlegge og begrense risiko assosiert med virksomheten.

Det er opp til enhver aktør å utarbeide, innføre og jevnlig oppdatere retningslinjer for overholdelse av sanksjonene, som gjenspeiler den enkelte aktørs forretningsmodell, geografiske virkeområde, særtrekk og tilknyttet risikoeksponering med hensyn til kunder, ansatte og virksomheten for øvrig.

11.3 Hva anbefaler norske myndigheter når det gjelder kravet til norske aktører om å utvise behørig aktsomhet i etterlevelsen av sanksjonsregelverket?

Norge har lagt seg på samme linje som EU og anbefaler en konkret og risikobasert aktsomhetskontroll. Aktsomhetskontrollen bør bl.a. bestå i en konkret risikovurdering av virksomheten, en kontroll på flere nivåer i foretaket samt løpende tilsyn og overvåking. Formålet bak aktsomhetskontrollen vil være å kartlegge og vurdere faktiske og potensielle risikofaktorer for etterlevelse av sanksjonsregelverket forbundet med virksomheten, dens produkter eller leverandørkjeder og forretningspartnere.

Kompleksiteten på aktsomhetskontrollen vil variere ut fra virksomhetens karakter, og må stå i forhold til virksomhetens størrelse, art, konteksten virksomheten finner sted innenfor og sannsynligheten for samhandling med aktører som rammes av sanksjonsregelverket. Det er

likevel en klar forventning at virksomhetene iverksetter egnede og rimelige tiltak for å stanse, forebygge eller begrense risikoen for brudd på sanksjonsregelverket.

Aktsomhetskontroll kan typisk bestå av en undersøkelse av mottakere av penger eller formuesgoder opp mot sanksjonslistene i regelverket og et søk etter relevant informasjon om kontraktspartene på internett. Sistnevnte vil si at en foretar et søk på internett og i nyhetene for øvrig, for å avdekke om en kontraktspart som ikke er direkte listeført – og dermed ikke kommer opp som treff ved søk i sanksjonslistene – i realiteten kontrolleres av en listeført person (f.eks. nyhetssaker i lokalpressen som viser at et foretak er kontrollert av en forretningsaktør fra Russland eller Belarus). En aktsomhetskontroll kan også etter omstendighetene innebære at det stilles krav til kontraktspartene om å dokumentere reelle eierforhold mv.. Se for øvrig spørsmål 5 under.

Dersom aktøren er kjent med andre foretak som handler med den aktuelle kontraktsparten, kan det også være grunn til å forhøre seg om deres erfaringer og vurderinger. Det påpekes likevel at den enkelte aktør har en selvstendig plikt til å utøve behørig aktsomhet i etterlevelsen av sanksjonsregelverket.

For å sikre etterlevelse og etterprøvbarehet, anbefales det at den enkelte virksomhet utformer en kontrollplan. En slik plan vil forankre virksomhetens egne krav til gjennomføringen av aktsomhetskontrollen samt ansvaret for gjennomføring, i virksomhetens retningslinjer. Kompleksiteten på en kontrollplan vil avhenge av virksomhetens karakter, men det kan være fordelaktig å identifisere enkelte kontrollpunkter i virksomheten/verdikjeden som er gjenstand for særskilt kontroll.

11.4 Det er nå økt risiko for at eksportforbud omgås via stater som ikke har sluttet seg til tiltakene fra EU og partnerstatene. Hva gjør EU-kommisjonen og Norge for å sikre at sanksjonene ikke omgås på denne måten?

I artikkel 12 i rådsforordning (EU) nr. 833/2014 fastsettes det et forbud mot forsettlig å delta i virksomhet som har som formål eller virkning å omgå forbudene i forordningen. Tilsvarende forbud følger av Ukrainaforskriften § 20. Forbudet omfatter bl.a. det å opptre som stedfortreder for fysiske eller juridiske personer omtalt i forbudene eller å opptre til deres fordel ved å benytte ev. unntak fra sanksjonsregelverket.

Det er i første rekke nasjonale håndhevingsmyndigheter som må sørge for at disse bestemmelsene håndheves, og alle tips eller opplysninger om mulige omgåelser bør bringes videre til enten Utenriksdepartementet eller politimyndigheter.

I tillegg har Kommisjonen nylig lansert et varslingsverktøy for EU-sanksjoner, som skal legge til rette for rapportering av mulige brudd på sanksjoner, inkludert omgåelser. Verktøyet finnes på nettsiden [Sanctions \(restrictive measures\)](#).

11.5 Det kan være svært vanskelig for aktører å identifisere eiere av selskaper eller formuesgoder for å undersøke om disse er underlagt sanksjoner. Dette gjelder særlig russiske selskaper eller midler, ettersom eierskap ofte skjules i holdingselskaper som igjen er eid av andre holdingselskaper osv. Vil norske myndigheter gi veiledning i hva som anses som rimelige anstrengelser fra et selskaps side for å identifisere sanksjonerte parter i en selskapsstruktur?

Norske myndigheter har lagt seg på samme linje hva gjelder veiledning til private aktører som EU og EUs medlemsland.

Å vurdere eierskapet hos en forretningsmotpart er en del av aktsomhetsplikten og kravet til å utføre en konkret risikokontroll. Det finnes ingen standardmodeller for behørig aktsomhetskontroll som dekker alle eventualiteter. Kompleksiteten av aktsomhetskontrollen vil være avhengig av, og må tilpasses i henhold til, virksomhetenes særtrekk og konkrete risikoeksponering.

Det er opp til bedriften selv å utarbeide, innføre og jevnlig oppdatere retningslinjer for overholdelse av sanksjonene (kontrollplan), som gjenspeiler den enkelte aktørs forretningsmodell, geografiske og sektorielle virkeområde og konkrete risikoeksponering. En kontrollplan kan bidra til å oppdage transaksjoner som utløser røde flagg, og som dermed kan være et tegn på et forsøk på omgåelse av sanksjonsregelverket. Se for øvrig spørsmål 3 over.

11.6 Er norske finansinstitusjoner pålagt å undersøke sine åpne transaksjoner for mulige brudd på handelsrestriksjonene i Norge? Hvordan skal i så fall denne undersøkelsen organiseres operasjonelt?

Kravet til overholdelse av sanksjoner knyttet til handel (f.eks. eksport av flerbruksvarer, oljeutvinningsutstyr, høyteknologiske varer samt teknologi) er ikke begrenset til banker som behandler betalinger knyttet til eksporten. Selskapene som initierer slik handel, som eksportører, importører, meglere osv., har også et ansvar for etterlevelse. Banker kan skreddersy sine retningslinjer ved å identifisere spesifikke risikoer i tilknytning til visse transaksjoner, geografiske områder eller berørte parter. En slik tilpasning vil dermed være mer risikobasert enn systematisk.

11.7 Eksempler på tiltak og kontrollspørsmål som kan være del av en aktsomhetskontroll (ikke uttømmende og må tilpasses den enkelte bedrift)

- Har det blitt foretatt en **vurdering av sanksjonsrisikoen** i virksomheten? Hvis ja, kan det være lurt å utarbeide en skriftlig risikovurdering som angir hvordan virksomheten har vurdert sanksjonsrisikoen innen xx-industrien/markedet gitt dagens situasjon.
- For **virksomheter som driver med eksport** av varer eller tjenester kan dette for eksempel innebære at det foretas en vurdering av hvilke varer og tjenester som virksomheten har solgt med sluttbruk eller tilknytning til Russland, Belarus eller Ukraina siste tolv måneder. Det bør også foretas en vurdering av sine kommersielle motparter og geografisk virkeområde for opprinnelsen til råvarer, innsatsfaktorer, varer eller tjenester.
- For **virksomheter som driver med import** av varer eller tjenester kan dette for eksempel innebære at det foretas en vurdering av hvilke varer og tjenester virksomheten har kjøpt med opprinnelse eller tilknytning til Russland, Belarus eller Ukraina siste tolv måneder. Det bør også foretas en vurdering av sine kommersielle motparter og geografisk område for opprinnelsen til råvarer, innsatsfaktorer, varer eller tjenester.
- Har selskapet foretatt en **kartlegging av sanksjonsrisikoen** ved selskapets virksomhet?
- Hvis ja, kan det være hensiktsmessig å nedfelle dette skriftlig med en nærmere beskrivelse av sanksjonsrisikoen.
- Hvordan har virksomheten innrettet seg for å etterleve sanksjonsregelverket?
- Er det blitt utarbeidet **policy og rutiner** for å håndtere sanksjonsrisiko?

- Har virksomhet en **Compliance-funksjon eller andre kontrollfunksjoner** eller rutiner for å undersøke kunder, leverandører eller samarbeidspartnere?

11.8 Hva betyr det at fysiske og juridiske personer skal gjøre «sitt ytterste» for å sikre at juridiske personer etablert utenfor Norge eller EU som de eier eller kontrollerer, ikke deltar i aktiviteter som undergraver de restriktive tiltakene?

Forskriftens § 20b pålegger fysiske og juridiske personer å «gjøre sitt ytterste» for å sikre at juridiske personer etablert utenfor Norge eller EU som de eier eller kontrollerer, ikke deltar i aktiviteter som undergraver de restriktive tiltakene. Dette skal omfatte alle handlinger som er egnede og nødvendige for å forhindre undergraving av de restriktive tiltakene. Dette kan for eksempel omfatte implementering av hensiktsmessige retningslinjer, kontroller og prosedyrer for å redusere og håndtere risiko effektivt. Det må tas hensyn til faktorer som for eksempel det aktuelle tredjelandet, forretningssektoren og typen aktivitet som utføres. Samtidig bør «å gjøre sitt ytterste» forstås som å bare omfatte handlinger som er gjennomførbare når det tas hensyn til operatørens art, størrelse og relevante faktiske forhold (særlig graden av effektiv kontroll over den juridiske personen). Slike omstendigheter inkluderer situasjoner hvor operatøren, på grunn av årsaker som den ikke forårsaket selv (for eksempel lovgivning i et tredjeland), ikke er i stand til å utøve kontroll over den juridiske personen den eier.

Når det gjelder kravet om at de juridiske personene ikke skal delta i «aktiviteter som undergraver de restriktive tiltakene fastsatt i denne forskriften», innebærer dette aktiviteter som har en effekt som forskriften søker å forhindre. Et eksempel på dette kan være at en mottaker i Russland får tak i varer, teknologi, finansiering eller tjenester som det er forbudt å eksportere til Russland.

12. Rapporteringsplikt for kredittinstitusjoner vedrørende innskudd

I henhold til forskrift om restriktive tiltak vedrørende handlinger som undergraver eller truer Ukrainas territoriale integritet, suverenitet, uavhengighet og stabilitet («Ukraina-forskriften») § 8i skal kredittinstitusjoner senest 20. juni 2022 levere til Utenriksdepartementet en liste over innskudd som overstiger 100.000 euro som innehas av russiske statsborgere eller fysiske personer bosatt i Russland, eller av juridiske personer etablert i Russland. Listen over innskuddsbeløp skal oppdateres hver tolvte måned.

En tilsvarende rapporteringsplikt følger av forskrift om restriktive tiltak i lys av situasjonen i Belarus og Belarus sin medvirkning i Russlands aggresjon mot Ukraina («Belarus-forskriften»), vedlegg A, artikkel 1z. Fristen for å rapportere var 25. juni 2022 og deretter hver 12. måned, se artikkel 1z, jf. § 2 (10). Ny frist for Belarus er 9. juli.

Det er ikke nødvendig for kredittinstitusjoner å rapportere dersom man ikke har kunder med innskudd som overstiger 100.000 euro.

Det følger av Russland-forskriften § 8i første ledd bokstav aa. at kredittinstitusjon «senest 11. juli 2023 [skal] levere til Utenriksdepartementet en liste over innskudd som overstiger 100 000 euro og innehas av juridiske personer etablert utenfor Norge, og hvis eiendomsrettigheter direkte eller indirekte er mer enn 50 % eid av russiske statsborgere eller fysiske personer bosatt i Russland. Listen over innskuddsbeløp skal oppdateres hver tolvte måned.»

Utenriksdepartementet ønsker å presisere at det bare er nødvendig å rapportere innskudd som overstiger 100 000 euro og innehas av juridiske personer etablert utenfor Norge *eller EU*, og hvis eiendomsrettigheter direkte eller indirekte er mer enn 50 % eid av russiske statsborgere eller fysiske personer bosatt i Russland. Forskriften vil bli endret, slik at den norske

rapporteringsforpliktelsen i større grad vil harmonere med tilsvarende rapporteringsforpliktelse i EU.

Nedenfor følger veiledning om rapporteringsplikten.

12.1 Hvilket format skal det rapporteres i?

Forskriften oppstiller ikke konkrete krav til formatet for rapportering.

European Banking Authority (EBA) har utarbeidet et skjema for rapportering, som finnes her: [The EBA has designed an efficient framework for reporting of deposits subject to Russian and Belarusian economic sanctions | European Banking Authority \(europa.eu\)](#).

Utenriksdepartementet har også utarbeidet et rapporteringsskjema. Dette skjemaet er nokså likt skjemaet utarbeidet av EBA, men er mindre omfattende og enklere å fylle ut. [Skjemaet er vedlagt her](#).

Kredittinstitusjoner oppfordres til å benytte EBAs rapporteringsskjema eller Utenriksdepartementets skjema.

12.2 Når skal det rapporteres?

Fristen for å rapportere om innskudd som overstiger 100.000 euro som innehas av russiske statsborgere eller fysiske personer bosatt i Russland, eller av juridiske personer etablert i Russland, var senest **20. juni og deretter hver 12. måned**, se Russland-forskriften § 8i bokstav a.

Fristen for å rapportere om innskudd som overstiger 100 000 euro og innehas av juridiske personer etablert utenfor Norge, og hvis eiendomsrettigheter direkte eller indirekte er mer enn 50 % eid av russiske statsborgere eller fysiske personer bosatt i Russland, er senest **11. juli og deretter hver 12. måned**, se Russland-forskriften § 8i bokstav aa.

Fristen for å rapportere om innskudd som overstiger 100 000 euro som innehas av belarusiske statsborgere eller fysiske personer bosatt i Belarus, eller av juridiske personer, enheter eller organer etablert i Belarus, var senest **25. juni og deretter hver 12. måned**, se Belarus-forskriften § 1z, jf. § 2 (10).

Dersom fristene ikke kan overholdes, bes kredittinstitusjonene informere Utenriksdepartementet og anmode om en fristutsettelse.

12.3 Til hvem skal det rapporteres?

Rapportene sendes elektronisk til Utenriksdepartementet, v/ Seksjon for humanitær- og strafferett i Rettsavdelingen (e-postadresse post@mfa.no og Seksjon.for.humanitaer-.og.strafferett@mfa.no). For sikker kommunikasjon må avsender aktivere TLS (Transport Layer Security) for e-post til disse adressene.

12.4 Hvem skal rapportere?

Rapporteringsplikten i Russland-forskriften og Belarus-forskriften gjelder for «kredittinstitusjoner». En «kredittinstitusjon» er i Russland-forskriften § 2 bokstav k definert som et «foretak hvis virksomhet består i å motta fra offentligheten innskudd eller andre midler som skal betales tilbake, og å yte kreditt for egen regning». Tilsvarende definisjon følger av Belarus-forskriften vedlegg A artikkel 1 nr. 12.

12.5 Min virksomhet er en filial av en kredittinstitusjon etablert i en EU-medlemsstat. Skal innskudd i virksomheten rapporteres til Utenriksdepartementet? Skal norske kredittinstitusjoner rapportere til Utenriksdepartementet om innskudd i datterselskaper eller filialer i andre land?

Russland-forskriften gjelder overfor alle juridiske personer, enheter og organer som er etablert eller stiftet i henhold til norsk lovgivning, jf. § 1 bokstav d. Den gjelder også overfor alle juridiske personer, enheter og organer med hensyn til forretningsvirksomhet de driver helt eller delvis i Norge, jf. § 1 bokstav e.

Belarus-forskriften gjelder for alle foretak registrert i Foretaksregisteret, jf. § 1 bokstav d. Den gjelder også for alle foretak med hensyn til forretningsvirksomhet de driver helt eller delvis i Norge, jf. § 1 bokstav e.

Dette innebærer at alle juridiske personer, enheter og organer som er etablert eller stiftet i henhold til norsk lovgivning (Russland-forskriften) eller registrert i foretaksregisteret (Belarus-forskriften), skal rapportere til Utenriksdepartementet om innskudd. Det samme gjelder for juridiske personer, enheter og organer som ikke er etablert eller stiftet i henhold til norsk lovgivning, med hensyn til forretningsvirksomhet de driver helt eller delvis i Norge. Hvis f.eks. en filial av en utenlandsk kredittinstitusjon driver virksomhet i Norge, skal innskudd i filialen rapporteres til Utenriksdepartementet.

12.6 Per hvilken dato skal de aktuelle listene som det skal rapporteres om, være oppdatert? Er det rapporteringsdato eller en annen bestemt dato?

Det er ikrafttredelsestidspunktet for de aktuelle bestemmelsene som er referansedatoen for den første rapporteringen.

For innskudd som overstiger 100.000 euro som innehas av russiske statsborgere eller fysiske personer bosatt i Russland, eller av juridiske personer etablert i Russland, er det status for innskudd per **18. mars 2022** som skal innrapporteres. For innskudd som overstiger 100 000 euro som innehas av juridiske personer etablert utenfor Norge, og hvis eiendomsrettigheter direkte eller indirekte er mer enn 50 % eid av russiske statsborgere eller fysiske personer bosatt i Russland, er det ved første rapportering status per **30. januar 2023** som skal innrapporteres.

For innskudd som overstiger 100.000 euro som innehas av belarusiske statsborgere eller fysiske personer bosatt i Belarus, eller av juridiske personer, enheter eller organer etablert i Belarus, er det ved første rapportering status for innskudd per **7. april 2022** som skal innrapporteres.

Listen over innskuddsbeløp skal oppdateres hver tolvte måned.

12.7 Hvilken vekslingskurs skal legges til grunn for å vurdere om innskudd overstiger 100.000 euro?

Dersom innskuddet er i norske kroner eller andre valuta enn euro, skal kredittinstitusjoner benytte offisielle vekslingskurser som gjaldt henholdsvis 18. mars 2024 (Russland-forskriften § 8i bokstav a), 30. januar 2024 (Russland-forskriften § 8i bokstav aa) og 7. april 2024 (Belarus-forskriften).

12.8 Er kredittinstitusjonenes taushetsplikt til hinder for rapportering til Utenriksdepartementet?

Nei. Kredittinstitusjoner har etter forskriftsbestemmelsene anledning til å dele informasjon om kunder og innskudd med Utenriksdepartementet. Departementet anses således ikke som «uvedkommende» iht. finansforetaksloven § 16-2.

12.9 Hvis en kunde har flere konti, skal det rapporteres om hver konto eller samlet for kunden?

Utenriksdepartementet legger til grunn at innskudd skal rapporteres per kunde. Dersom en kunde f.eks. har flere konti i kredittinstitusjonen vil informasjon om innskudd rapporteres samlet for kunden.

13. Rapporteringsplikt for visse juridiske personer og kredittinstitusjoner om pengeoverføringer ut av Norge

I henhold til forskrift om restriktive tiltak vedrørende handlinger som undergraver eller truer Ukrainas territoriale integritet, suverenitet, uavhengighet og stabilitet («Ukraina-forskriften») § 8ii skal juridiske personer etablert i Norge hvis eiendomsrettigheter direkte eller indirekte er mer enn 40 % eid av

1. en juridisk person etablert i Russland,
2. en russisk borger, eller
3. en fysisk person bosatt i Russland,

fra og med **1. august 2024** innen to uker etter utgangen av hvert kvartal innberette til Utenriksdepartementet, enhver pengeoverføring ut av EØS på over 100 000 euro som de i løpet av det aktuelle kvartalet direkte eller indirekte har foretatt i en eller flere transaksjoner.

Kreditt- og finansinstitusjoner skal fra og med **1. oktober 2024** innen to uker etter utgangen av hvert halvår innberette til Utenriksdepartementet, opplysninger om alle pengeoverføringer ut av EØS av et samlet beløp i løpet av det aktuelle halvåret på over 100 000 euro som de direkte eller indirekte har foretatt for de juridiske personene som er nevnt i ovenfor i bokstav a til c.

13.1 Hvilke pengeoverføringer er omfattet?

Rapporteringsplikten omfatter enhver type pengeoverføring ut av EØS. Dette også uavhengig av type valuta. Bestemmelsen er ikke gitt for å stanse overføringer, men for å identifisere pengestrømmer. De øvrige bestemmelsene i forskriften gjelder uavhengig av denne rapporteringsforpliktelsen,

Definisjonen av «penger» som fremgår av forskriften § 2 bokstav d skal legges til grunn ved forståelsen av «pengeoverføring». Forskriften § 2 bokstav d lyder:

Penger: finansielle aktiva og fordeler av enhver art, herunder, men ikke begrenset til

-
i.	kontante pengebeløp, sjekker, fordringer, vekslere, anvisninger og andre betalingsinstrumenter
ii.	innestående hos finansinstitusjoner eller hos andre virksomheter, saldoer på konti, tilgodehavende og tilgodehavendebevis
-

- iii. børnoterte og unoterte finansielle instrumenter og gjeldsinstrumenter, herunder aksjer og andre eierandeler, verdipapirsertifikater, obligasjoner, gjeldsbrev, kjøps- eller tegningsretter, usikrede verdipapirer og derivatkontrakter
- iv. renter, utbytte og andre inntekter av eller verdier påløpt på eller generert av aktiva
- v. kreditter, motregningsretter, garantier, oppfyllelsesgarantier eller andre finansielle forpliktelser
- vi. remburser, konnossementer og pantebrev
- vii. dokumenter som viser eierandeler i penger eller finansielle ressurser

Se også definisjonen av kredittinstitusjon i punkt 12.4.

13.2 Når skal det rapporteres?

De juridiske personene nevnt i bestemmelsens første ledd skal rapportere til Utenriksdepartementet hvert kvartal. Frist for første rapportering er **14. oktober 2024**. Det skal da rapporteres fra perioden 1. august 2024 til utgangen av tredje kvartal, dvs. 30. september 2024. Deretter skal det rapporteres to uker etter utgangen av hvert kvartal, og rapporteringen skal dekke siste kvartal.

Kreditt- og finansinstitusjoner som nevnt i bestemmelsens andre ledd skal rapportere til Utenriksdepartementet hvert halvår. Frist for første rapportering er **14. januar 2025**. Det skal da rapporteres fra perioden 1. oktober 2024 til utgangen av første halvår, dvs. 31. desember 2024. Deretter skal det rapporteres to uker etter utgangen av hvert halvår, og rapporteringen skal dekke siste halvår.

Dersom fristene ikke kan overholdes, bes de rapporteringspliktige å informere Utenriksdepartementet og anmode om en fristutsettelse.

13.3 Hvilken vekslingskurs skal legges til grunn?

Dersom pengeoverføringen er i annen valuta enn euro, skal offisielle vekslingskurser som gjaldt på siste dag for rapporteringsintervallet for inneværende periode benyttes. Det vil si per. 31. desember 2024 for første rapportering for kreditt- og finansinstitusjoner, og per. 30. september 2024 for første rapportering for de juridiske personene nevnt i første ledd.

13.4 Er pengeoverføringer fra en filial av en kreditt- eller finansinstitusjon som er etablert eller stiftet i Norge omfattet av rapporteringsforpliktelsen?

Ja, rapporteringsforpliktelsen gjelder også pengeoverføringer som foretas av en filial av en kreditt- eller finansinstitusjon som er etablert eller stiftet i Norge. Rapporteringsforpliktelsen vil gjelde for alle juridiske personer som faller inn under forskriften § 1 bokstav d. Den gjelder også overfor alle juridiske personer, enheter og organer med hensyn til forretningsvirksomhet de driver helt eller delvis i Norge, jf. § 1 bokstav e.

13.5 Er det en minsteterskel for størrelsen på beløp som skal medregnes i det totale beløpet på 100 000 euro?

Rapporteringsplikten gjelder for overføringer av beløp som **samlet** overstiger 100 000 euro eller mer, utført i en eller flere transaksjoner av samme enhet som nevnt i bestemmelsens første ledd. Det er ingen minsteterskel for enkeltransaksjoner som er en del av det samlede beløpet. Det

samlede beløpet på 100 000 euro gjelder innenfor rapporteringsperioden, som er hvert kvartal for enheter nevnt i første ledd, og hvert halvår for kreditt- og finansinstitusjoner som nevnt i andre ledd.

13.6 Hva betyr det å ha indirekte foretatt en transaksjon?

En direkte pengeoverføring går fra en enhet i Norge til en mottaker utenfor EØS. En indirekte pengeoverføring vil for eksempel gå fra en enhet etablert i Norge, gjennom en eller flere mellomledd i EØS, og deretter til en mottaker utenfor EØS.

13.7 Hvilket format skal det rapporteres i?

Forskriften oppstiller ikke konkrete krav til formatet for rapportering.

Utenriksdepartementet vil utarbeide et rapporteringsskjema. Skjemaet vil bli vedlagt her.

13.8 Til hvem skal det rapporteres?

Rapportene sendes elektronisk til Utenriksdepartementet, v/ Seksjon for humanitær- og strafferett i Rettsavdelingen (e-postadresse post@mfa.no og Seksjon.for.humanitaer-.og.strafferett@mfa.no).

13.9 Er kredittinstitusjonenes taushetsplikt til hinder for rapportering til Utenriksdepartementet?

Se punkt 12.8.

14. Dokumentasjonskrav for import av visse jern- og stålprodukter

Fra og med 30. september 2023 er det forbudt å importere eller kjøpe en rekke jern- og stålprodukter som er bearbeidet i et tredjeland og som inneholder russisk jern og stål, se [Ukraina-forskriften](#) § 17e første ledd bokstav d. . Dette gjelder ikke jern- og stålprodukter som er bearbeidet i et tredjeland før 30. september 2023. Med tredjeland menes et land som ikke er Norge eller medlemstat i EU, se Ukraina-forskriften § 2 bokstav cc.

Produktene som omfattes av forbudet er oppført i Ukraina-forskriften vedlegg [XVII](#). Fra og med 30. september gjelder forbudet for produkter som inneholder andre jern- og stålmaterialer enn de som dekkes av KN-nummer 7207 11, 7207 12 10 eller 7224 90. Fra 2024 vil forbudet omfatte flere produkter.

Den 17. oktober 2023 ble det vedtatt en presisering av forbudet i § 17e. Det ble presisert at forbudet mot kjøp og import av listeførte jern- og stålprodukter ikke gjelder kjøp og import *fra EU til Norge*. Det ble også presisert at forbudet ikke gjelder kjøp av listeførte jern- og stålprodukter *innad i Norge*. Se pressemelding og endringsforskrift her: [Presisering om import av russisk jern og stål](#). Fra 19. april 2024 gjelder forbudet heller ikke import fra Storbritannia på lik linje med import fra EU.

Den 2. oktober 2023 ble det innført et krav til dokumentasjon av opprinnelsesland, se [forskrift om endring av Ukraina-forskriften](#) og [pressemelding om nye sanksjoner mot Russland](#): Importører skal, på importtidspunktet, framlegge dokumentasjon på opprinnelsesland for jern- og stålinnsatsfaktorer brukt i bearbeiding av produktet i et tredjeland.

Importør må ved innførsel kunne dokumentere at varene som omfattes av importforbud etter § 17e første ledd bokstav d, jf. vedlegg XVII, ikke inneholder materiale av russisk opprinnelse. Opplysninger om at varene ikke treffes av importforbudet avgis til Tolletaten i forbindelse med fremleggelse av tolldeklarasjon. Godkjent dokumentasjon som beskriver varens opprinnelse er:

- MTC (Mill test certificate)
- Faktura
- Følgeseddel
- Leverandørreklæring
- Produksjonsbeskrivelse

Importører står fritt til å velge hvilken av disse formene for dokumentasjon som benyttes. Praktisk sett avgis opplysninger som bekrefter at varen ikke har russisk opprinnelse i tolldeklarasjonens rubrikk 44 med henvisning til de overnevnte dokumentene.

Dokumentasjonskravet gjelder fra 17. oktober 2023 ikke ved import av varer fra EU til Norge.

Det presiseres at dokumentasjonskravet ikke gjelder for varer som er bearbeidet i et tredjeland før 30. september 2023.

15. Innførsel og eksport/salg av kjøretøy

15.1 Innførsel av kjøretøy

Fra 3. oktober 2023 ble importforbudet i forskriften § 17g strammet inn. Innstrammingen medførte at også midlertidig innførsel av listeførte varer er rammet av importforbudet. Biler og andre motorkjøretøy som faller innunder tolltariffens kapittel 8703 er blant de listeførte varene. Slike motorkjøretøy kan dermed ikke lenger innføres til Norge, heller ikke midlertidig.

- [Les mer om innførsel av kjøretøy \(PDF\)](#)

15.2 Hvilke regler gjelder for eksport/salg av kjøretøy til Russland?

Eksport av kjøretøy til Russland er underlagt flere regler:

- For motorsykler og busser: Enkelte typer kjøretøy er oppført i vedlegg XVIII til § 17f, som regulerer eksport av luksusvarer. Her er det en beløpsgrense på 50 000 euro for biler som kan transportere 10 eller flere personer, og en grense på 5000 euro for motorsykler.
- Eksport av personbiler med plass til færre enn 10 personer reguleres nå av § 17i, vedlegg XXIII, som har som mål å hindre at eksporten styrker russisk industriell kapasitet. Paragraf 17i har ingen beløpsgrense, men gjelder kun biler med motor større enn 1,9 liter, samt alle elektriske og hybride biler.
- Hvilke typer biler beløpsgrensen knytter seg til ble endret 3. oktober 2023. Endringen gjelder kontrakter inngått etter denne datoen. Endringen er gjort for å redusere muligheten for omgåelser. Se EU sine FAQs for mer informasjon.

16. Nyttige lenker og ressurser

- [Forskrift om restriktive tiltak vedrørende handlinger som undergraver eller truer Ukrainas territoriale integritet, suverenitet, uavhengighet og stabilitet - Lovdata](#)

- [Forskrift om restriktive tiltak i lys av situasjonen i Hviterussland og Hviterusslands medvirkning i Russlands aggresjon mot Ukraina - Lovdata](#)
- [Finansielle sanksjoner: Veiledning om frysbestemmelsene - regjeringen.no](#)
- [Lov om kontroll med eksport av strategiske varer, tjenester og teknologi m.v. \[eksportkontrollloven\] - Lovdata](#)
- [Eksportkontroll - regjeringen.no](#)
- [Eksport av varer, teknologi og tjenester til Russland - regjeringen.no](#)
- [Informasjonsside om E-lisens - regjeringen.no](#)
- [Kjenn din kunde - regjeringen.no](#)
- [Sanctions adopted following Russia's military aggression against Ukraine | European Commission \(europa.eu\)](#)
- [Consolidated list of persons, groups and entities subject to EU financial sanctions - Data Europa EU](#)
- [EU Sanctions Map](#)
- [EU restrictive measures against Russia over Ukraine \(since 2014\) - Consilium \(europa.eu\)](#)
- [Rettleiar til offentleglova \(pdf\) \(regjeringen.no\)](#)
- [GI-13/2022 – Instruks om gjennomføring av reiserestriksjoner mot enkeltpersoner \(utlendinger\) som følge av sanksjoner fra De forente nasjoners sikkerhetsråd og restriktive tiltak fra Den europeiske union som Norge har sluttet opp om - regjeringen.no](#)